

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Jesu Bergspredikan VI
- Syndernas förlåtelse
- Israel och det utlovade landet
- Profeten Jesajas bok, del 11
- Hur ska Ps. 8:5-6 förstås?

Nr3 2012 Årg. 76

INNEHÅLL

Redaktionellt	101
Jesu Bergspredikan VI. Egil Edvardsen	102
Syndernas förlåtelse och de kristnas uppdrag. SE	111
Israel och det utlovade landet. SE	120
Profeten Jesajas bok, del 11. SE	131
<i>Frågor och svar</i>	135
<i>Utblick över samtiden</i>	138
<i>Litteratur</i>	144
<i>Gåvoredovisning</i>	149

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Alvar Svenson, Egil Edvardsen, Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa betalar 36 euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren.priset) är f.n.:
prenumeranter inom Sverige 20 kronor, prenumeranter utanför Sverige 96 kronor.

Sverige: Bankgiro 251-4701

Norge: DnB NOR 7877.08.15400

Finland: SAMPO 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, S-722 26 Västerås

E-mail: seth.erlandsson@tele2.se

Glöm inte anmäla adressändring till expeditionen!

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

3/2012

Redaktionellt

Många av våra läsare har frågor om Bibeln, ibland om hela bibelböcker men oftast om enskilda bibelord, deras rätta innebörd och översättning. I en tid när många inte bryr sig om Bibeln och dess undervisning är det en stor glädje och uppmuntran för oss att ändå så många vill få klarhet i vad som verkligen står i bibeltexterna och vad som är biblisk tro. En del frågor kan besvaras ganska kortfattat, andra kräver en längre utredning. Det finns bibelböcker som till vissa delar kan vara svåra att förstå och som liberalteologin och bibelkritiken bringat i vanrykte. Därför finner vi det angeläget att gå igenom hela Jesajaboken som är en underbar enhet och lyfta fram denna boks rika innehåll.

I detta nummer besvaras en rad bibelfrågor, inte bara under rubriken ”Frågor och svar”. I artikelserien över Jesajas bok besvaras bl.a. följande frågor: Vad menas med *lilith*? Varför drabbas just Edom så hårt av domen (se Jes. 34)? Hur ska vi förstå orden i Jes. 35:8 att ingen oren ska färdas på den heliga Vägen men att den är till för orena? I artikelserien om Bergspredikan besvaras bl.a. frågan: Hur kommer det sig att vägen till himlen är smal och vägen till förtappelsen bred, när Jesus fullgjort allt som krävs för vår frälsning? Andra frågor som besvaras i detta nummer är: Hur ska vi förstå orden ”såsom också vi förlåter (förlåtit)”? Hur är förhållandet mellan Kanaans land och Guds eviga kungarike? Vad innebär det att bo i Herrens land? Varför måste Jesus, den ende syndfrie, dö? Se artiklarna om ”Syndernas förlåtelse”, ”Israel och det utlovade landet” samt ”Utblick över samtiden”.

Om Gud vill och ger oss ytterligare tid och kraft hoppas vi efter Jesajaseriens slut kunna ta oss an Jobs bok och Predikaren, två böcker vars rika och uppbyggliga innehåll många inte upptäckt. Låt oss ta vara på Skriftens rikedomar!

Red.

Jesu Bergspredikan VI

(forts. från *Biblicum* 2/2012, s. 59-68)

av Egil Edvardsen

Två portar och två vägar – Matt. 7:13-14

Vi kommer nu till slutet av Jesu mäktiga bergspredikan. I dessa avslutande verser kommer Jesus med några viktiga förmaningar till de troende. Den första förmaningen gäller vilken väg som leder till himlen och vilken väg som leder till förtappelsen. Ingenting kan vara viktigare för oss än att veta att vi går på den rätta vägen, den som leder till himlen.

Det är viktigt att komma ihåg när vi läser dessa verser att Bergspredikan riktar sig till dem som redan tror på Kristus, de som är hans lärjungar. När Jesus i 7:13-14 beskriver den trånga port som de troende måste gå igenom och den smala väg de måste följa, får detta alltså inte förstås som en kallelse till att fatta en avgörelse för Kristus eller en beskrivning av de svårigheter som en människa måste gå igenom innan de kommer fram till en kristen tro. Att gå genom den trånga porten är en beskrivning av hur det är att komma in i Guds eviga rike. Vägen till Guds rike går «genom många lidanden» (Apg. 14:22. Se också 2 Tim. 3:12; Matt. 10:38). Den består i ett liv under korset. Den innebär en daglig ånger och omvändelse. Martin Luther talar om att en kristens hela liv kännetecknas av ånger och omvändelse.

Det som först och främst gör det kristna livet till en kamp är den gamla människan som en kristen måste bära med sig under hela livet. Paulus beskriver ingående denna kamp mellan den nya och den gamla människan hos en kristen i Rom. 7:14ff. Han skriver: «Till min inre människa gläder jag mig över Guds lag, men i mina lemmar ser jag en annan lag, som ligger i strid med lagen i mitt sinne och som gör mig till fånge under syndens lag i mina lemmar» (vers 22-23). Den ångrande kung David uttrycker det så här i sin kända botpsalm: «Jag känner mina överträdelse och min synd är alltid inför mig. Mot dig, just mot dig har jag syndat och gjort det som är ont i dina ögon... Ja, med skuld är jag född och med synd blev jag till i min moders liv» (Ps. 51:5-7).

På vilket sätt är porten trång och vägen till himlen smal, medan den port och väg som leder till förtappelsen är vid och bred? Porten är trång

och vägen till himlen är smal, inte därför att Gud har gjort den trång och smal, utan därför att vår gamla natur med all kraft kämpar emot att vi ska nå fram till himlen. I sig själv är porten till himlen vidöppen. Jesus Kristus har genom sitt ställföreträdande lidande och sin död öppnat porten till himlen på vid gavel för oss. Från Guds sida finns det inget hinder, ingenting som stänger. Men genom att synden alltjämt finns kvar hos oss i vår gamla natur och vi därigenom så lätt frestas till synd här i världen och genom att vår onde fiende aldrig lämnar oss i fred, är porten för oss trång och vägen smal.

Likväl är det bara den vägen som leder till himlen. Det tjänar alltså ingenting till att försöka undvika kampen mot vår gamla natur, världen och djävulen. Den kampen måste vi ta och det är detta Jesus förmanar oss till här i Bergspredikan. «Gå in genom den trånga porten!» befäller han (Matt. 7:13), för det är bara genom den trånga porten som vi kommer in i himlen. Det finns ingen annan väg till himlen än den smala vägen. På ett annat ställe uttrycker Jesus det så här: «Om någon vill följa mig, ska han förneka sig själv och ta sitt kors på sig och följa mig» (Mark. 8:34). Det är korsets väg som leder till himlen. «Vi måste gå genom många lidanden för att komma in i Guds rike» (Apg. 14:22).

Å andra sidan är den port och den väg som leder till förtappelsen både vid och bred. Det vill säga, det är lätt att gå genom den porten och följa den vägen. Det finns inget hinder i oss, i vår natur. Tvärtom, vår gamle Adam vill mycket gärna att vi ska gå den vägen. Detsamma vill världen och vår onde fiende. Medan det kristna livet består i självförnekelse, består livet utanför Kristus i självisk njutning. Paulus skriver till filipperna: «Många lever som fiender till Kristi kors. De får sitt slut i fördärvet. De har buken till sin gud och sätter sin ära i det som är deras skam, dessa som bara tänker på det jordiska» (Fil. 3:18-19).

Vår kamp mot djävulen, världen och vårt eget kött kommer att fortsätta så länge vi lever på den här jorden. Men segern är likväl viss så länge vi lägger vårt liv i vår Frälsares allsmåktiga händer. Tack vare honom och i hans kraft ska vi segra (Rom. 7:25).

Falska profeter – Matt. 7:15-20

I vers 13 och 14 har Jesus talat om den trånga porten och den smala vägen som leder till livet. Det finns många människor som hävdar att vi kan finna vägen till livet om vi bara följer dem. Men i stället för de oss in på den breda vägen som leder till förtappelsen.

Många ställen i Skriften beskriver sådana som för oss in på den breda vägen som leder till förtappelsen. Läs t. ex. Fil. 3:18-19; Rom. 16:17-18; 2 Kor. 11:4 och 13-15; 2 Tim. 3:4-5. Därför förmanar Jesus: «Akta er för de falska profeterna, som kommer till er klädda som får men i sitt inre är rovlystna vargar.»

I bibliskt språkbruk görs skillnad mellan två typer av profeter. När vi hör om profeter tänker vi oftast på sådana som från Gud fick speciella uppenbarelser som de skulle ge vidare till folket, och vi tänker kanske främst på profeterna i Gamla testamentet. Men dessutom är en profet också en person som utlägger och förkunnar Guds ord för människorna. Ordet «profet» kommer från ett grekiskt verb (profemi) som helt enkelt betyder «att framsäga, förkunna, göra känt». En Guds profet är därför en som för fram Guds ord, som talar hans sanningar och gör hans uppenbarelser kända. I vid mening är sålunda en profet var och en som förkunnar Guds ord (se 1 Kor. 14:1-5).

Det som både sanna och falska profeter har gemensamt är att de säger: «Så säger Herren!» De ger sig ut för att tala på Herrens vägnar.

Falska profeter låter som om de är milda och harmlösa som får, men i verkligheten är de farliga som rovlystna vargar. Deras förkunnelse är farlig och ödeläggande. Falska profeter kommer inte till oss och säger: «Vi är falska profeter. Vi kommer till er för att föra er bort från Jesus och hans ord.» Nej, de kommer förklädda bakom en ofarlig och tilltalande mask. De låter som om de är rätta profeter och att det som de förkunnar är sant och rätt. Men de är farliga och ödeläggande för människors själar. De förkunnar inte sanningen utan lögnen.

Någon har menat att Herrens ord om de falska profeterna är alltför starka. Det kan väl omöjligen vara så farligt med lite falsk lära, som Jesus vill ha det till. Att likna dem vid rovlystna vargar är att gå för långt. Om en begåvad förkunnare och duktig predikant avviker lite i läran, kan det väl inte vara så farligt, menar man. Men det är alltså den allsmäktige och allvetande Guds Son som liknar de falska profeterna vid rovlystna vargar. Han vet att «lite surdeg syrar hela degen» (Gal. 5:9). Han vet att de falska profeternas ord «kommer att sprida sig som concertumörer» (2 Tim. 2:17). Falsk lära hotar undergräva tron hos de kristna. Därför är den så farlig.

Bibeln förmanar därför de kristna att ta sig i akt för de falska profeterna. Men hur ska vi kunna avslöja dem? «På deras frukt ska ni känna igen dem», säger Jesus (vers 16).

Vad menas med «frukterna»? På andra ställen i Bibeln talas det också om frukter. Se t. ex. Gal. 5:19-22 och Ef. 5:9. På dessa ställen är det tydligt att med frukter menas först och främst de troendes gärningar eller livsföring. Men när Jesus ber oss om att se på de falska profeternas «frukter», är det inte deras gärningar han talar om. För en falsk profet kan också utföra stora gärningar. Det visar Jesus i vers 22-23. Även om människor hade drivit ut onda andar och gjort många kraftgärningar genom hans namn, kände han dem inte som sina. I Matt. 24:24 säger han det klart och tydligt: «Falska messiasgestalter och falska profeter ska träda fram och göra stora tecken och under ...»

Vad kan då Jesus mena när han talar om frukter? Det lär vi oss bl. a. av 1 Joh. 4:1-3. Typiskt för falska profeter är att de inte har en rätt bekännelse (se också 2 Joh. 7; Rom. 16:17-18). Vi ska avslöja de falska profeterna utifrån vad de lär. All lära måste prövas utifrån Skriften. Också de falska profeterna kan hänvisa till Guds ord. Djävulen försökte fresta Jesus genom att hänvisa till det som står skrivet (Matt. 4:6). Men Jesus avslöjade hans falskhet genom att visa att hans skrifttolkning var felaktig. Sättet han visade det på var att hålla fram ett annat skriftord som tydligt och klart visar att djävulens användning av Skriften var falsk (Matt. 4:7). En utläggning av Guds ord som inte stämmer överens med andra klara skriftord är en falsk utläggning. För Gud motsäger inte sig själv. Den som lägger till något till Skriften är en falsk profet, och den som drar ifrån något är en falsk profet (2 Joh. 9; Upp. 22:18-19).

Detta att vi ska se på profeternas frukter för att avgöra om de är sanna eller falska illustrerar Jesus med hjälp av en enkel bild: «Inte plockar man väl vindruvor från törnbuskar eller fikon från tistlar?» (vers 16). Det är en självklarhet att vi inte kan plocka druvor från törnbuskar eller fikon från tistlar. Lika klart är det att vi inte kan plocka goda frukter från falska profeter. De må vara hur duktiga förkunnare och fina människor som helst, men om de inte förkunnar Guds ord är frukterna de bär dåliga.

«Så bär varje gott träd god frukt, men ett dåligt träd bär dålig frukt. Ett gott träd kan inte bära dålig frukt, inte heller kan ett dåligt träd bära god frukt» (vers 17-18). På nytt pekar Jesus på en självklarhet som alla måste instämma i. Lika självklart är det på det andliga planet. Det goda trädet och de goda frukterna representerar alla sanna förkunnare av Guds ord och de styrkande frukter som produceras genom deras förkunnelse. Och motsatt är det dåliga trädet och de dåliga frukterna bilder för alla falska lärare och deras nedbrytande och ödeläggande frukter.

Vad sker med ett dåligt träd? «Ett träd som inte bär god frukt blir nerhugget och kastat i elden», säger Jesus (vers 19). Därmed visar Jesus hur allvarligt det är med den falska läran. Den är inte bara farlig för dem som blir förförda av den. Den är också allvarlig för dem som förkunnar den. Domen över de falska profeterna är allvarlig. De ska kastas «i elden». Det är svårt att tänka sig att «elden» är något annat än «den eviga elden som är beredd åt djävulen och hans änglar» (Matt. 25:41). Läs också Joh. 15:6 och Hebr. 6:8.

Falska lärjungar – Matt. 7:21-23

Sedan Jesus varnat för falska profeter talar han om falska lärjungar, falska efterföljare, dvs. sådana som hävdar att de är Jesu efterföljare utan att vara det. Men medan vi redan här och nu kan avslöja de falska profeterna genom att se på deras frukter, deras falska förkunnelse och lära, blir det inte avslöjat vilka som är falska lärjungar förrän på den yttersta dagen. Jesus talar om «den dagen» i vers 22, samma dag som ofta omtalas som «Herrens dag» i Skriften (Apg. 2:20; 1 Tess. 5:2; 2 Petr. 3:10), den dag vi ofta kallar för «domedagen».

«Inte ska var och en som säger 'Herre, Herre' till mig komma in i himmelriket, utan den som gör min himmelske Faders vilja», säger Jesus (vers 21). Det är inte nog att bekänna honom som Herre bara med munnen. Det är inte nog att bara räknas bland dem som är så kallade «bekännande» kristna. Det är inte nog att bara tillhöra en bekännelsekyrka. Redan profeterna i Israel fördömde de israeliter som ärade Gud med läpparna men hade ett hjärta som var långt borta från honom (Jes. 29:13). Deras gudstillbedjan var falsk därför att det som de lärde var människobud (Matt. 15:9).

Att göra vår himmelske Fars vilja är först och främst att vi omvänder oss från våra synder och tror på Jesus och hans förlåtelse. Läs Luk. 6:46; Jak. 1:22; Luk. 11:28; Joh. 6:40. Alla som tror på Jesus som sin Frälsare från synden lyssnar till hans ord och tar vara på det. De har det rätta förhållandet till honom och de kallar honom «Herre, Herre» på det rätta sättet.

Vad är innehållet i en rätt bekännelse av Jesus som Herre? Luthers förklaring till den andra trosartikeln i Lilla Katekesen innehåller en rätt bekännelse av Jesus: «Jag tror att Jesus Kristus, som är sann Gud, född av Fadern i evighet och även sann människa, född av jungfrun Maria, är min Herre. Han har återlöst, förvärvat och vunnit mig, förlorade och

fördömda människa, från alla synder, från döden och djävulens makt, inte med guld eller silver utan med sitt heliga, dyrbara blod och oskyldiga lidande och död.» En rätt bekännelse av Jesus är både en rätt bekännelse av vem han är (sann Gud och sann människa) och vad han har gjort för oss människor.

På den yttersta dagen ska många namnkristna argumentera med Jesus. De vill hävda att han inte behandlar dem rättvist, och som bevis för att de har rätt vill de hänvisa till allt det som de har gjort: «Har vi inte profeterat med hjälp av ditt namn och med hjälp av ditt namn drivit ut onda andar och med hjälp av ditt namn gjort många kraftgärningar» (vers 22). De hade alltså gjort stora tecken och under. Men även om de hade gjort det genom hans namn, var detta bara uttryck för deras hyckleri. Alla kan ta Jesu namn i sin mun utan att vara hans sanna lärjungar som följer hans ord och tror på honom i sitt hjärta.

Sanna undergärningar är sådana gärningar som Gud gör – med eller utan hjälp av människor – för att bekräfta och underbygga sitt Ord (Mark. 16:20; Joh. 10:37-38). Undren i sig själva skapar inte tro på evangeliet. Människor kommer inte till sann tro på syndernas förlåtelse om det sker aldrig så många under inför ögonen på dem. Tron kommer bara av evangeliets förkunnelse (Rom. 10:16). Läs också Luk. 16:27-31.

Undergärningar är i sig själva inte bevis på att det är Gud som står bakom. Också faraos magiker kunde göra undergärningar (2 Mos. 7:22; 8:7). Också falska profeter kan göra tecken och under (5 Mos. 13:1-3). Medan de sanna undren stadfäster Guds ord, har de falska undren och tecknen som syfte att underbygga lögnen (Matt. 24:24; 2 Tess. 2:10-11).

Det som som de falska lärjungarna ska få höra av Jesus är: «Jag har aldrig känt er. Gå bort ifrån mig, ni laglösa!» (vers 23). Domen är hård och visar hur allvarligt det är att förkunna falsk lära och förvränga evangeliet. När Jesus säger att han aldrig har känt dem, är detta raka motsatsen till vad Guds ord säger om de troende: «Herren känner de sina» (2 Tim. 2:19 – se också Joh. 10:14; 1 Kor. 8:3).

Förståndiga och dåraktiga husbyggare – Matt. 7:24-29

Detta sista avsnitt i Jesu Bergspredikan fungerar som en sammanfattning av hela Bergspredikan. På grekiska står det ett «därför» eller «alltså» (oun) i början av vers 24. Detta ord knyter samman dessa verser med hela Bergspredikan. Detsamma gäller uttrycket «dessa mina ord».

I kapitel 7 har den yttersta domen varit ett genomgående tema (se vers 2, 19, 21-23). Här avslutar Jesus hela Bergspredikan med en bildmässig beskrivning av livet och domen. Med hjälp av en tydlig bild visar han hur viktigt det är att alla som hör hans ord också «handlar efter dem». För den som handlar efter hans ord kommer att bestå i domen.

Vad menar Jesus med att vi ska handla efter hans ord? Som vi skrev i kommentaren till vers 21 betyder det att omvända sig till Gud och tro våra synders förlåtelse för Kristi skull. Det Gud framför allt vill är att vi ska tro på Jesus som han har sänt till oss för att frälsa oss från våra synder (Joh. 6:28-29, 39-40; 1 Joh. 3:23). Johannes Döparen uttryckte Guds vilja så här: «Omvänd er och tro evangelium!» (Mark. 1:15). Syftet med Kristi ankomst och hans budskap till människorna är att de ska bli frälsta. Vi kan bara bli frälsta genom att omvända oss från våra synder och tro på Jesus som vår Frälsare från synden. Ingen blir frälst genom att göra goda gärningar. Läs Rom. 8:3; Gal. 5:17; Joh. 3:6; Ef. 2:1-3.

När Jesus säger att vi ska «handla efter hans ord», betyder inte detta att han uteslutande talar om omvändelsen och tron, för tron är aldrig överksam. Tron på evangeliet är «verksam i kärlek» (Gal. 5:6). Läs också Jak. 2:14 och 26! Vi kallar detta för helgelsen. Själva omvändelsen är Guds verk allena. Eftersom alla människor – så som de är av naturen – är som döda i andlig mening, är det bara den allsmäktige Gud som kan väcka upp oss och omvända våra hjärtan (Jer. 31:18; 17:14). Men från ett omvänt och troende hjärta kommer en önskan och en vilja att leva ett liv i lydnad för Guds vilja. Tron uttrycker sig alltid i kärleksgärningar. Dessa kallas för trons eller Andens frukter (läs Gal. 5:22-23; Ef. 5:9).

Den människa som lyssnar till Jesu ord och handlar efter dem – så som vi har beskrivit det ovan – är som en «förständig» man, säger Jesus. Den bild Jesus använder i vers 25-27 är lätt att förstå. Den som lyssnar till Guds ord och handlar efter dem är som en man som bygger sitt hus på klippan. Lagg märke till att det står «klippan» i bestämd form. Det är med andra ord inte vilken klippa som helst! Klippan är en bild av Guds ord. Guds ord rubbas aldrig. Det står fast för evigt (1 Petr. 1:25; Jes. 40:8). Men Bibeln kan också tala om Gud som vår klippa. «HERREN är mitt bergfäste, min borg och min räddare, min Gud, min klippa och min tillflykt» (Ps. 18:3). Paulus skriver: «Någon annan grund kan ingen lägga än den som är lagd, Jesus Kristus» (1 Kor. 5:11). Det är ingen skillnad mellan att bygga sitt liv på Kristus och på hans ord.

Jesus fortsätter nu sin liknelse med att beskriva vad som ska ske med

den förståndige mannen: «Regnet öste ner, störtfloden kom och vindarna blåste och kastade sig mot det huset. Men det föll inte, eftersom det var grundat på klippan» (vers 25). Det vanligaste är att tolka stormen som en bild av döden. Den som i sin dödsstund har byggt på klippan, på evangeliet om Jesus Kristus, han som är alla syndares Frälsare, ska inte vackla. Och då kommer det inte an på om tron är stark eller svag. Det som avgör om en människa ska bestå inför Gud i dödens stund är om hon har byggt på klippan. Den som i livet har byggt på klippan Kristus ska vid sin död inte kunna rubbas. (Se också Ords. 10:25 och 12:7).

Motsatsen till att bygga sitt hus på klippan är att bygga det på sanden. I Palestina var det särskilt viktigt att bygga sitt hus på fast grund. Större delen av året var det lite regn och torrt. Jord av lera eller sand blir hård när den torkar ut. När det så några gånger kom kraftiga skyfall flöt vattnet ovanpå jorden utan att tränga ner i den. Detta vatten samlade sig i större och större bäckar som kunde översvämma stora områden. Dessutom följde starka vindbyar på det kraftiga regnet. De hus som bara var byggda på sand och alltså inte hade någon fast grund under leran och sanden sköljdes lätt bort av de stora vattenmassorna. Folket på Jesu tid kände till detta. Därför förstår de också liknelsen mycket bra.

Det är dåraktigt att bygga sitt hus på sand. Lika dåraktigt är det att bygga sitt liv på allt annat än på Kristus och hans ord. Den som inte bygger på Kristi ord, bygger på svaga människors ord och läror (Hes. 33:31). I alla tider har människor försökt bygga sitt liv på människotankar och finna meningen med livet utifrån dem (jfr 1 Kor. 1:21-22; Rom. 1:21-25). Men den mänskliga visdomen visar sig oanvändbar när livets värsta prövning, döden, kommer. Människors visdom har ingen som helst kraft i dödens stund.

Det är en allvarlig bild som Jesus till sist tecknar av dem som har byggt sitt liv på sand: «Regnet öste ner, störtfloden kom och vindarna blåste och slog mot det huset, och det föll samman, och dess fall var stort» (vers 27). Lagg märke till att det är samma regn och samma storm som slår mot båda husen, men bara det som var byggt på sand föll. Det betyder att alla människor har samma död att vänta. Ingen slipper undan sin dödsdag. Då kommer det an på vad vi har byggt på i livet.

När Jesus avslutat sitt tal står det att människorna «var mycket förvånade över hans undervisning» (vers 28). Det grekiska ordet är mycket starkt och uttrycker att de var «mållösa». De hade inga motargument

att komma med. Varför? «För han undervisade dem med auktoritet och inte som deras skriftlärda» (vers 29). I Mark. 1:21-28 berättas det om en liknande reaktion hos folket efter det att Jesus hade undervisat i synagogan i Kapernaum.

Kristi undervisning skiljer sig markant från de skriftlärdas, för han talade det som hans himmelske Far hade lärt honom. «Han som har sänt mig är trovärdig, och det jag har hört av honom förkunnar jag för världen» (Joh. 8:26). «Jag gör inte något av mig själv utan talar vad Fadern har lärt mig» (Joh. 8:28). Ingenting kan därför vara klokare av oss människor än att lyssna till Kristus och bygga våra liv på honom och hans ord. «Om ni förblir i mitt ord är ni verkligen mina lärjungar. Ni ska förstå sanningen, och sanningen ska göra er fria» (Joh. 8:31-32).

Syndernas förlåtelse och de kristnas uppdrag

av Seth Erlandsson¹

Kristus har lärt sina lärjungar att be: *Käre Far, förlåt oss våra synder, såsom också vi förlåter dem som syndar mot oss.*

Varför ber vi kristna denna bön om och om igen?

Låt oss begrunda denna fråga en liten stund. Är vi inte redan förlåtna av vår himmelske Far? Bibeln lär ju: *"Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv genom att inte tillräkna människorna (ordagrant: inte tillräknande dem) deras synder"* (2 Kor. 5:19). *"I honom är vi friköpta genom hans blod och har förlåtelse för våra synder på grund av den rika nåd som han har låtit flöda över oss"* (Ef. 1:7f). *"Han har frälst oss från mörkerets välde och fört oss in i sin älskade Sons rike. I honom är vi friköpta och har fått förlåtelse för våra synder"* (Kol. 1:13-14). *"Så långt som öster är från väster, så långt avlägsnar han våra synder från oss"* (Ps. 103:12). *"Jag, det är jag som för min egen skull stryker ut dina överträdelse, dina synder kommer jag inte mer ihåg"* (Jes. 43:25). *"Jag skriver till er barn: era synder är förlåtna för hans namns skull"* (1 Joh. 2:12). Sakarias sa om sin son Johannes: *Du barn ska ge Herrens folk "kunskap om frälsning genom deras synders förlåtelse"* (Luk. 1:77).

Vi ber om syndernas förlåtelse

- *därför att* vi är syndare, helt beroende av Herren och hans förlåtelse. *"Så länge vi lever här ska ingen tro att han kan nå därhän att han inte behöver förlåtelse. Med ett ord: om Gud inte ständigt förlåter oss, är det ute med oss"* (Luther i Stora Katekesen, III, 91). Vår räddning, vårt liv, vår tröst inför döden och den stora räkenskapsdagen är syndernas förlåtelse.

1 Föredrag vid Europakonferensen för evangelisk-lutherska bekännelsekyrkor (KELK) i Porto, Portugal, den 10-12 maj 2012, här översatt från engelska till svenska och något förkortat. Originallets titel lyder: *Forgiveness of sins and our ministry as Christians.*

- *därför att Herren har befallt oss att be som hans kära barn till vår käre Far. Han har sagt: "Bed och ni ska få" (Matt. 7:7). "Om ni som är onda förstår att ge era barn goda gåvor, hur mycket mer ska då inte er Far i himlen ge det som är gott åt dem som ber honom" (Matt. 7:11). Utan Herren och förtröstan på hans förlåtelse har tron inget fäste och vi blir ett lätt byte för åklagaren Satan.*
- *därför att Gud är alla goda gåvors givare och för Kristi skull vill efterskänka oss all vår skuld. Det som Herren har vunnit åt oss genom Kristi ställföreträdande aktiva och passiva lydnad vill han inte bara tillkännage för alla syndare utan skänka åt var och en av oss personligen som en livgivande gåva.*
- *för att syndernas förlåtelse ska göra oss till ödmjuka och tacksamma Guds tjänare, beredda att "förlåta var och en som står i skuld till oss" (Luk. 11:4). Paulus förmanar: "Lägg bort all bitterhet, häftighet och vrede, allt skrikande och smädande och all annan ondska. Var i stället goda och barmhärtiga mot varandra och förlåt varandra, liksom Gud i Kristus har förlåtit er" (Ef. 4:31-32).*

Det är värt citera vad Martin Luther skriver i Stora Katekesen om förhållandet mellan den syndaförlåtelse som vi redan har fått och de troendes stora behov av att dagligen be: *Käre Far, förlåt oss våra synder:*

Det är inte så att han inte skulle förlåta synden om vi inte bad om det, eller innan vi ber om det. Han har ju skänkt oss evangeliet, som är fyllt av förlåtelse, innan vi bad om det eller ens hade en tanke på det. Bönen handlar om att vi ska lära känna förlåtelsen och ta emot den. Vår kropp är så beskaffad att den inte förtröstar på Gud eller tror på honom. Den umgås ständigt med onda lustar och begär. Därför syndar vi dagligen med ord, gärningar, överträdelse och underlåtenhet. Därigenom drabbas vårt samvete av ofrid. Vi blir rädda för Guds vrede och förlorar den tröst och tillförsikt som evangeliet ger. Eftersom det förhåller sig så, är det nödvändigt att ständigt återvända till denna bön och hämta tröst, så vårt samvete kan förbli rent. Börens syfte är att Gud hjälper oss att göra avkall på stoltheten så att vi förblir ödmjuka (III, 88ff, Martin Krauklis översättning).

Joel D. Fredrich påpekar i sin uppsats *The Lord's Prayer: Exegesis of Matthew 6:9-13 and Luke 11:2-4:*

När vi ber om förlåtelse försöker vi inte använda vår ånger för att smälta

Guds hjärta så att han blir nådig. Han är redan nådig och välvillig mot oss i Kristus. Vi ber närmast att han förnyar evangeliets verkan i oss och får oss att tillägna oss det på nytt genom tron (Wisconsin Lutheran Quarterly 4, 2010, s. 274).

Såsom också vi förlåter

Hur ska vi förstå orden *”såsom också vi har förlåtit var och en som står i skuld till oss”* (Matt. 6:12, NIV) eller *”för också vi förlåter var och en som står i skuld till oss”* (Luk. 11:4)? Först kan konstateras att översättningen av det grekiska verbet *afékamen* (aoristus) med *”har förlåtit”* kan leda tankarna fel, dvs. att evangeliet om syndarnas förlåtelse inte är villkorslöst, utan att vi genom att förlåta dem som står i skuld till oss förtjänar våra synders förlåtelse. Bibeln lär tydligt att *den enda orsaken till våra synders förlåtelse är Jesus Kristus och hans ställföreträdande gottgörelse, inte vår förlåtelse eller vår kärlek.*

Verbformen *aoristus* (= inte begränsad till en viss tid) *betonar ett faktum, att något sker, inte tiden när det sker.* Därför är översättningen *”såsom vi förlåter dem som står i skuld till oss”* en korrekt översättning. Fader Vår är *de troendes bön*, inte *otroendes bön* för att bli troende. Det är ett faktum att människor som verkligen tror evangeliets erbjudande om att all syndaskuld är efterskönt har fått en ny vilja att efterskönt sina gäldenärer. Den skuld som vi troende fått uttraderad är så ofattbart stor att bara otroende och vår gamla människa vägrar förlåta sina medmänniskor. Luther betonar i Lilla Katekesen: *”Därför vill också vi av hjärtat förlåta och gärna göra gott mot dem som syndar mot oss.”*

Liknelsen om den obarmhärtige tjänaren i Matteus 18:23ff är talande: Kungen efterskönte den enormt stora skuld som hans tjänare var skyldig honom, inte mindre än tio tusen talenter = cirka 60 millioner dagslöner. Men efter att tjänaren fått denna ofantligt stora gåva träffade han en av sina medtjänare som var skyldig honom hundra denarer, en struntsumma i jämförelse med den skuld han fått efterskönt. Vad gjorde han? Han vägrade visa medtjänaren barmhärthet och efterskönt hans lilla skuld. Han handlade likt dem som hör evangeliet men missbrukar det och därmed visar att de föraktar Guds frälsande gåva. *”Evangeliet har predikats för oss liksom för dem. Men för dem blev ordet som de hörde inte till någon nytta, eftersom det inte genom tron hade smält samman med dem som hörde det”* (Hebr. 4:2). Alla människor, också de som inte tror, har fått sina skulder efterskönta genom Kristi ställföreträdande gottgörelse

(den allmänna rättfärdiggörelsen). Men om vi, liksom den obarmhär- tige tjänaren, vägrar förlåta våra medtjänare, visar vi hur lite vi värderar den enorma gåva som evangeliet helt oförtjänt överlämnat åt oss, fritt och utan villkor. Vi bortser från evangeliet och ställer oss därmed under lagen och dess fördömsedom. Låt oss därför beakta Skriftens ord: *"Så- som Herren har förlåtit er ska ni förlåta varandra"* (Kol. 3:13).

En kristens kännetecken

Tron på Kristus och hans förlåtelse får kärlek som följd (Gal. 5:6). *"Vi älskar därför att han först har älskat oss"* (1 Joh. 4:19). De troende har Guds kärlek i sina hjärtan. Jämför Jesu ord till de otroende: *"Jag känner er och vet att ni inte har Guds kärlek i er"* (Joh. 5:42). *"Guds kärlek är utgjuten i våra hjärtan genom den helige Ande som han har gett oss"* (Rom. 5:5). *"Så som jag har älskat er ska också ni älska varandra. Om ni har kär- lek till varandra ska alla förstå att ni är mina lärjungar"* (Joh. 13:34-35).

Att mena sig vara en Herrens tjänare och samtidigt ha en oförlåtande attityd, brist på kärlek och omtanke, blir ett stort hinder för kristen mission och till skada för det kristna uppdraget. Kristus gör det mycket tydligt i liknelsen om den obarmhär- tige tjänaren hur allvarligt det är att inte vara villig att förlåta: *"Du onde tjänare! Hela skulden efterskänkte jag dig, därför att du bad mig. Borde inte du också ha förbarmat dig över din medtjänare, liksom jag förbarmade mig över dig? Och i sin vrede över- lämnade hans herre honom till fångvaktarna, tills han hade betalt allt vad han var skyldig. Så ska också min himmelske Far göra med er, om ni inte var och en av hjärtat förlåter sin broder"* (Matt. 18:32-35). Den obarm- här- tige tjänaren som fått så mycket efterskänt (förlåtet) visade genom sin handling att han föraktade den oförtjänta gåvan (evangeliet). Utan evangeliet står vi under lagen och måste då själva betala alla våra skulder.

Jesus säger direkt efter bönen Fader Vår: *"Om ni förlåter människorna deras överträdelser, ska er himmelske Far också förlåta er"* (Matt. 6:14). Ett förlåtande är ett tecken på att ni tror på och är tacksamma för evang- eliet, Guds förlåtelse, friköpan- det från lagens förbannelse. *"Men om ni inte förlåter människorna, ska inte heller er Far förlåta era överträdelser"* (Matt. 6:15). Varför? Ni visar i handling att ni föraktar evangeliet och utan evangeliet förblir ni under lagens dom. Det är bara otron som för- dömer (se Johannes 3:18, 36: "den som inte tror är redan dömd," "den som inte lyder Sonen ska inte se livet, utan Guds vrede blir kvar över honom"). Luther kommenterar: *"Om du nu inte förlåter din nästa, ska*

du inte heller vänta dig att Gud förlåter dig. Men om du förlåter kan du trösta dig med vissheten att du ska få förlåtelse i himmelen. Det beror i och för sig inte på att du har förlåtit, för Gud förlåter helt fritt och för ingenting av ren nåd, eftersom han har lovat det. Det kan vi lära oss av evangeliet. Att vi ska förlåta varandra är tillfogat som en bekräftelse på Guds löfte. Det ger oss styrka och visshet” (Stora Katekesen, III, 95f).

Men en kristen är inte helt och hållet en ny skapelse. Den nya viljan som älskar att göra Guds vilja finns där men också gamle Adam, den syndiga naturen, som har begär till det som strider mot Anden. Den nya viljan och den syndiga naturen ”*strider mot varandra för att hindra er att göra det ni vill*” (Gal. 5:17). Paulus hade som kristen erfarenhet av denna konflikt: ”*Jag vet att i mig, det vill säga i mitt kött, bor inte något gott. Viljan finns hos mig, men att göra det goda förmår jag inte*” (Rom. 7:18).

Lag och evangelium

Eftersom vi kristna har både en ny vilja och en syndig natur behöver vi både Guds lag och Guds evangelium. Den syndiga naturen behöver avslöjas av lagen och fördömas av den. Den nya viljan behöver styrkas och uppmuntras av evangeliet att göra Guds vilja. Vi är så glömska och svaga och har stort behov av den gode herden som bär oss och leder oss på sina rättfärdiga stigar för sitt namns skull (Ps. 23:3). Som både ny människa och gamle Adam behöver vi såväl nådig uppmuntran som förmaningar och varningar. ”*Det ni har fått som gåva, ge det som gåva*” (Matt. 10:8). ”*Bär sådan frukt som hör till omvändelsen (metánoia)*” (Matt. 3:8). ”*Varje gren i mig som inte bär frukt skär han bort*” (Joh. 15:2). ”*Jag är vinstocken, ni är grenarna. Om någon blir kvar i mig och jag i honom, bär han rik frukt. Utan mig kan ni ingenting göra*” (Joh. 15:5). ”*Ödmjuka er alltså inför Herren, så ska han upphöja er*” (Jak. 4:10). ”*Glöm inte allt gott han gör – han förlåter dig alla dina synder och botar alla dina sjukdomar*” (Ps. 103:2-3). Jesus säger: ”*Liksom Fadern har älskat mig, så har jag älskat er. Bli kvar i min kärlek. Om ni håller mina bud blir ni kvar i min kärlek, liksom jag har hållit min Fars bud och är kvar i hans kärlek*” (Joh. 15:9-10). Paulus skriver: ”*Om jag hade all tro så att jag kunde flytta berg men inte hade kärlek, så vore jag ingenting*” (1 Kor. 13:2).

Petrus frågade Jesus: ”*Herre, hur många gånger ska min broder försynda sig mot mig och få min förlåtelse? Upp till sju gånger?*” Jesus svarade: ”*Jag säger dig: Inte sju gånger utan sjuttio gånger sju*” (Matt. 18:21f). ”*Sjuttio gånger sju*” (”sjuttio sjuor”) är i Daniel 9:24 uttrycket för Messias

fullkomliga förlåtelse, hans betalning av all vår skuld. Med andra ord säger Jesus: *Förlåt lika gränslöst som jag förlåter. Det är jag som är den fullkomliga förlåtelsen. Jag är den Messias och den försoning som Daniel 9:24 utlovar.* Paulus påminner oss: *”Var goda och barmhärtiga mot varandra och förlåt varandra, liksom Gud i Kristus har förlåtit er”* (Ef. 4:32). *”Han har förlåtit oss alla överträdelser och strukit ut det skuldebrev som med sina krav vittnade mot oss”* (Kol. 2:13f).

”Hur många gånger ska jag förlåta?” är en lagfråga och lagen ger ingen kraft och skapar ingen längtan att älska och förlåta vår nästa. Kraften till att förlåta kommer från evangeliet. Fråga därför: ”Hur långtgående är vår Frälsares förlåtelse? Var sju gånger nog?” När vi har i synfältet vad han har gjort för oss och för hela världen, hur mycket han har förlåtit oss, bara då vill vi av tacksamhet förlåta utan att fråga om sju gånger är nog.

Syndernas förlåtelse genom nådemedlen

Syndernas förlåtelse är nåd, ren nåd, det rena evangeliet. Nådemedlen tillämpar och övrräcker denna nåd konkret och personligt. Bibeln säger mycket tydligt vad som är syftet med nådemedlen, nämligen *”till syndernas förlåtelse”*. Exempel:

Förkunnelsen av evangeliet: ”Jag sänder dig till hedningarna för att du ska öppna deras ögon, så att de vänder sig från mörker till ljus, från Satans makt till Gud. *Så ska de genom tron på mig få syndernas förlåtelse och arvslott bland dem som är helgade*” (Apg. 26:17f). *”Omvändelse och syndernas förlåtelse ska predikas i hans namn för all folk*” (Luk. 24:47). *”Om honom vittnar alla profeterna att var och en som tror på honom får syndernas förlåtelse genom hans namn”* (Apg. 10:43).

Doper: ”Omvänd er (*metanoésate*) och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn till era synders förlåtelse. Då ska ni få den helige Ande som gåva, för er gäller löftet och era barn och alla dem som är långt borta, så många som Herren vår Gud kallar” (Apg. 2:38-39).

Herrens nattvard: ”Drick alla ur bägaren, för detta är mitt blod, förbundsblodet, som är utgjutet för många till syndernas förlåtelse” (Matt. 26:28). Nattvardens välsignelser ”visar oss dessa ord: *Utgiven och utgjutet för er till syndernas förlåtelse.* Genom dessa ord får vi syndernas förlåtelse, liv och salighet i detta sakrament. Ty där syndernas förlåtelse är, där är också liv och frälsning” (Luthers sammanfattning i Lilla Katekesen, VI, 6).

Avlösningen: Jesus sa till sina lärjungar: "Om ni förlåter någon hans synder är de förlåtna. Om ni binder någon i hans synder är han bunden" (Joh. 20:23). "Allt vad ni binder på jorden ska vara bundet i himlen, och allt vad ni löser på jorden ska vara löst i himlen" (Matt. 18:18).

"Guds syfte med syndernas förlåtelse är att skapa en kärleksfull gemenskap med sina skapade varelser som gjort uppror mot honom. Han vill uppta dem i sin familj. Därför förlåter Jesus syndare (Matt. 9:2), predikar själv syndernas förlåtelse och sänder ut andra att predika evangeliets glädjebudskap för alla människor att Gud har förlåtit dem" (Joel D. Fredrich i WLQ 4, 2010, s. 272).

Vårt uppdrag

Hela den kristna församlingen har en tjänst att utföra: att vara "glädjens budbärarinna" (Jes. 40:9), att vittna om den förlåtelse som vi fått av nåd allena, förtjänad av Kristus allena genom hans ställföreträdande aktiva och passiva lydnad. Målet med såväl pastorstjänsten som de troendes "konungsliga prästadöme" (1 Petr. 2:9) är *syndares frälsning*, att överräcka syndernas förlåtelse till ångrande syndare.

Av nåd allena känner vi en läkare för andligt sjuka, en läkare som "har burit våra sjukdomar och tagit våra smärtor på sig" (Jes. 53:4). Vi har goda nyheter för *syndare*. Jesus sa till "de skriftlärdade bland fari-seerna": "*Det är inte de friska som behöver läkare utan de sjuka. Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga utan syndare*" (Mark. 2:17). Låt oss inte glömma: Också vi som är troende behöver de goda nyheterna för syndare! Också vi är syndare! Vi behöver syndernas förlåtelse varje dag. Därför har Frälsaren lärt sina lärjungar att dagligen be: "Förlåt oss våra synder, såsom också vi förlåter dem som syndar mot oss."

Vi har anledning att vara stolta över vår Frälsare när vi evangeliserar. Jesus är vår stolthet, vår berömmelse. Men om vi är stolta över oss själva, om vi inte ser våra egna fel och synder, om vi är oförlåtande mot våra medtjänare, då underminerar vi vårt budskap och är dåliga representanter för vår Frälsare och vårt uppdrag.

Pastorstjänsten förvaltar nådemedlen å församlingens vägnar och genom dess kallelse. Men alla troende (det konungsliga prästerskapet) är Kristi tjänare och har en viktig roll vid spridandet av evangeliet till alla människor. Jesus uppmuntrar sina lärjungar: "*Den som bekänner mig inför människorna, honom ska också Människosonen bekänna inför Guds*

änglar” (Luk. 12:8). Att äga syndernas förlåtelse innebär att ha upptagits i en mycket personlig gemenskap med Gud. Paulus skriver: *”Kristus lever i mig. Det liv jag nu lever i min kropp, det lever jag i tron på Guds Son som har älskat mig och utgivit sig för mig”* (Gal. 2:20).

Förkunnelsen av evangeliet är bara ett glädjebudskap för syndare som inser syndens allvarliga konsekvenser. Om dem som vi vill nå med det frälsande evangeliet är blinda för eller förnekar sina synder och syndens allvarliga konsekvenser, den eviga fördömsen, kan syndernas förlåtelse tyckas meningslös för dem. Den naturliga lagen som är skriven i alla människors hjärtan kan ha nonchalerats så ofta och så länge, att deras samveten slutat reagera. Därför måste både Guds lag och Guds evangelium förkunnas, hela tiden med syftet att det glada budskapet om syndernas förlåtelse ska upptända tro hos ångerfulla syndare.

Ett par frågor att samtala om

1. Låt oss ägna lite tid åt att samtala om hur vi som troende, som *evangeliets budbärare*, på bästa sätt ska presentera både lagen och evangeliet i dagens sekulariserade samhälle. När Jesus kom till Galileen sa han: *”Omvänd er (metanoëite) och tro evangelium!”* (Mark. 1:15).

Hur förkunnar vi Guds evangelium i våra familjer, bland barn och unga, på ålderdomshem och bland äldreboende, i grupper som innehåller både troende och otroende? Hur och när talar vi om *metánoia* (omvändelse, sinnesändring, ånger), och hur och när avlöser vi från synd? I Lukas evangelium och Apostlagärningarna kan vi se hur sinnesändring (*metánoia*) och syndernas förlåtelse hör ihop: *”Omvändelse (metánoia) och syndernas förlåtelse ska predikas i hans namn för alla folk med början i Jerusalem”* (Luk. 24:47). *”Omvänd er (metanoésate) och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn till era synders förlåtelse”* (Apg. 2:38). *”Honom (Jesus) har Gud med sin högra hand upphöjt som hövding och frälsare för att ge omvändelse (metánoia) och syndernas förlåtelse åt Israel”* (Apg. 5:31).

2. Hur blir vi flitigare bibelläsare? Paulus förmanar: *”Låt Kristi ord rikligt bo hos er. Undervisa och förmana varandra med all vishet”* (Kol. 3:16). Hur lyder vi denna viktiga förmaning i praktiken? Hur kan vi väcka ett större intresse för att studera Bibeln bland både unga och gamla? Utan Guds undervisning, den sanna visdomen, förstår vi inte rätt vår situation i världen och vad som är det sanna livet. Våra kyrkors och

församlingars andliga liv och vårt eget andliga liv är beroende av Kristus och vad han har gjort för oss. Vår stora skatt är *”att vi genom Kristus har nåd, rättfärdighet och syndernas förlåtelse”* (Augsburgska bekännelsen, XX, 23).

Israel och det utlovade landet

Det framgår av många böcker och artiklar att en viss förvirring råder när det gäller vad Bibeln lär om Israel och det utlovade landet. En huvudorsak till oklarheter och missförstånd torde vara att man inte gett akt på skillnaden mellan gamla och nya förbundet. I gamla förbundet är det utlovade landet ett konkret geografiskt land där Gud ska vara kung, en teokrati som inte kan tolerera orenhet och synd, ett blomstrande och fruktbart land, en Herrens vingård. I nya förbundet är Guds rike också en teokrati men inte av jordiskt slag och inte begränsad till ett visst geografiskt landområde. *"Mitt rike är inte av denna världen"*, säger Jesus till Pilatus. Detta kungarike finns överallt där Jesus är kung och folkets enda frälsare. Människor från alla stammar, folk och tungomål blir medborgare i detta rike genom Jesus, genom att födas på nytt ovanifrån genom evangeliet om hans frälsningsgärning.

"Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen", säger Jesus till fariseerna. Alla som förtröstar på Kristus och hans ställföreträdande gottgörelse har kommit till det sanna Sion, den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem, var de än bor på jorden: *"Ni alla har kommit till Sions berg och den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem, och till änglar i mångtusental, till en högtidsskara, en församling av förstfödda som har sina namn skrivna i himlen"*, skriver Hebreerbrevets författare (Hebr. 12:22f).

Gamla förbundets Israel med dess natur, berg och dalar, tempel, renhetsföreskrifter, försoningsoffer mm fungerar som *skuggbilder* för den nytestamentliga fullbordan av gamla förbundets undervisning och löften. Öken och torka, törne och tistel, ödeläggelse genom vilddjur och fiendefolk är *skuggbilder* för ett land och för människor som inte vill ha HERREN som sin kung utan gör uppror mot honom i otro. Det leder till förlust av det goda landet, Guds kungarike med dess välsignelser: *"Vad kunde mer göras för min vingård än vad jag gjort för den? Varför bar*

den vilddruvor när jag väntade att den skulle bära äkta druvor? Jag vill nu låta er veta vad jag ska göra med min vingård: Jag ska ta bort stängslet och den ska bli ödelagd. Jag ska bryta ner muren och den ska bli nertrampad. Jag ska ödelägga den, ingen ska beskära den eller gräva i den. Men tistel och törne ska komma upp, och jag ska befalla molnen att inte låta det regna på den” (Jes. 5:4-6)

Den troende kvarlevan däremot liknas vid ett Israel som grönskar och blomstrar, en öken som förvandlats till en vattenrik trädgård med källsprång vars vatten aldrig tryter, ett rike vars grundvalar är av safirer och dess ringmur av ädla stenar, ett folk där alla känner HERREN och är hans lärjungar, ett folk som lever av syndernas förlåtelse och vars rike är ett evigt fridsrike, ett himmelskt Jerusalem.

När Josua fört folket in i det utlovade landet och utfört Guds dom över Kanaans befolkning, talade han till folket och sa: *”HERREN har fördrivit stora och mäktiga folk för er, och ingen har kunnat stå er emot in-till denna dag... Jag lämnar nu denna världen, och ni vet av hela ert hjärta och hela er själ att inte ett ord har slagit fel av allt det goda som HERREN er Gud har lovat angående er. Allt har gått i fullbordan för er, inget har slagit fel. Men liksom allt det goda som HERREN er Gud lovade er har kommit er till del, så ska HERREN också låta allt det onda komma er till del till dess han har utrotat er ur detta goda land som HERREN er Gud har gett er. Om ni överträder HERRENS er Guds förbund, som han har upprättat med er och går och tjänar andra gudar och tillber dem, då ska HERRENS vrede upptändas mot er och ni ska snabbt bli utrotade ur det goda land som han har gett er” (Jos. 23:9, 14-16).*

Löftena om landet i Gamla testamentet

Herren lovade Abraham: *”Åt din säd (zära) ska jag ge det land, från Egyptens flod (förmodligen Wadi el-Arish) ända till den stora floden, floden Euftrat” (1 Mos. 15:18).* *”Jag ska upprätta mitt förbund mellan mig och dig och din säd (zära) efter dig från släkte till släkte, ett evigt förbund, så att jag är din Gud och din säds Gud efter dig. Det land där du bor som främling, hela Kanaans land, ska jag ge dig och din säd (zära) till egendom för evigt. Och jag ska vara deras Gud” (1 Mos. 17:8).*

Herren talade till Jakob i en dröm: *”Jag är HERREN, din fader Abrahams Gud och Isaks Gud. Det land där du ligger ska jag ge åt dig och din säd (zära)” (1 Mos. 28:13).*

”HERREN talade till Mose på Sinai berg. Han sade: Säg till Israels

barn: *När ni kommer in i det land som jag ger er, ska landet hålla sabbat åt HERREN. Sex år ska du beså din åker och i sex år beskära din vingård och skörda avkastningen från jorden, men under det sjunde året ska landet ha sabbatsvila, en HERRENS sabbat. - - När ni säljer jord, ska ni inte sälja den för all framtid, ty landet är mitt. Ni är främlingar och gäster hos mig*” (3 Mos. 25:1-4, 13).

”HERREN vår Gud talade till oss vid Horeb och sade: ’Länge nog har ni uppehållit er vid detta berg. Bryt nu upp och bege er till amoreernas bergsbygd och till alla deras grannfolk på Hedmarken, i Bergsbygden och i Låglandet, i Negev och i Kustlandet vid havet, till kananeernas land och till Libanon, ända till den stora floden, floden Eufrat. Se, jag har lagt landet framför er. Gå nu och inta det land som HERREN med ed har lovat era fäder Abraham, Isak och Jakob att ge åt dem och deras säd (zära) efter dem’” (5 Mos. 1:6-8).

Som Guds land bor HERREN mitt ibland sitt folk

Angående tabernaklet: Israels barn ”ska göra en helgedom åt mig, så att jag kan bo mitt ibland dem” (2 Mos. 25:8). ”*Jag ska bo mitt ibland Israels barn och vara deras Gud. Och de ska inse att jag är HERREN deras Gud som förde dem ut ur Egyptens land för att bo ibland dem*” (2 Mos. 29:45-46).

Angående templet som Salomo lät bygga: ”*Jag ska bo mitt ibland Israels barn och ska inte överge mitt folk Israel*” (1 Kung. 6:13).

”Ni ska inte orena er med något av detta, ty med allt sådant har de hednafolk orenat sig som jag driver bort för er. Genom detta har landet blivit orenat, och jag har straffat det för dess missgärning, så att landet har spytt ut sina invånare. ... Alla dessa avskyvärda ting har landets inbyggare bedrivit, de som var där före er, och landet har blivit orenat. *Gör inte något sådant, så att landet spyr ut er, liksom det har spytt ut det folk som har bott där före er*” (3 Mos. 18:24-25, 27-28).

5 Mos. 18:9 ”När du kommer in i det land som HERREN din Gud ger dig, ska du inte lära dig att handla enligt dessa folks vedervärdiga seder” (5 Mos. 18:9). ”*Om du glömmmer HERREN din Gud och följer andra gudar, tjänar och tillber dem, så bedyrar jag i dag för er att ni förvisso ska förgås. Liksom de hednafolk som HERREN förgör för er ska också ni förgås, därför att ni inte lyssnade till HERRENS, er Guds, röst*” (5 Mos. 8:19-20).

David skriver: ”Du är inte en Gud som älskar ondskan, den som är ond får inte bo hos dig” (Ps. 5:5).

Landet är en oförtjänt gåva som kan förloras genom otro

”När du har fött barn och barnbarn och ni bott länge i landet, om ni då försyndar er genom att ni gör er en avgud, ett slags bild, och därmed gör det som är ont i HERRENS, din Guds, ögon och väcker hans vrede, då tar jag i dag himmel och jord till vittne mot er att ni snabbt kommer att utrotas ur det land dit ni nu går över Jordan för att ta det i besittning. Ni kommer inte att leva där länge utan kommer att helt förgöras. Och *HERREN ska skingra er bland folken, och endast ett litet antal av er ska bli kvar bland de hednafolk som HERREN ska driva er bort till*” (5 Mos. 4:25-27).

Sedan Salomo byggt färdigt Herrens tempel sa Herren till honom: ”Om ni och era barn vänder er bort från mig och överger mig och inte håller de bud och stadgar jag har förelagt er, utan går bort och tjänar andra gudar och tillber dem, *då ska jag utrota Israel ur det land som jag har givit dem*. Det hus som jag har helgat åt mitt namn ska jag då förkasta från mitt ansikte” (1 Kung. 9:6-7).

Varningarna om förlust av landet var inte tomma ord

”Kungen i Assyrien drog upp mot hela landet. Han tågade upp mot Samaria och belägrade det i tre år. I Hoseas nionde regeringsår intog kungen i Assyrien Samaria och förde bort Israel till Assyrien... Detta skedde på grund av att Israels barn hade syndat mot HERREN sin Gud som hade fört dem upp ur Egyptens land undan faraos, den egyptiske kungens, hand och att de hade tillbett andra gudar” (2 Kung. 17:5-7).

”Men inte heller Juda höll HERRENS, sin Guds, bud, utan levde efter de seder som Israel hade infört. Då förkastade HERREN alla Israels avkomlingar och straffade dem och gav dem i plundrars hand, till dess att han kastade bort dem från sitt ansikte” (2 Kung. 17:19-20). ”På sjunde dagen i den femte månaden av den babyloniske kungen Nebukadnessars nittonde regeringsår kom den babyloniske kungens tjänare Nebusaradan, som var överste för drabanterna, till Jerusalem. Han brände upp HERRENS hus och det kungliga palatset. Alla hus i Jerusalem, alla de förnämas hus brände han upp i eld. Murarna runt omkring Jerusalem bröts ner... Återstoden av folket – de som var kvar i staden och de överlöpare som hade gått över till kungen i Babel, liksom den övriga hopen – förde Nebusaradan bort i fångenskap” (2 Kung. 25:8-12).

Förutsagt av profeterna

”Jag ska inte mer förbarma mig över Israels hus, utan jag ska förkasta

dem” (Hos. 1:6). ”HERRENS gärningar bryr de sig inte om, hans händers verk intresserar dem inte. Därför ska mitt folk föras bort i fångenskap, ty de saknar kunskap” (Jes. 5:12-13). ”HERREN ska sända folket långt bort, och ödsligheten ska bli stor i landet. När bara en tiondel är kvar i det, ska även den ödeläggas som en terebint eller en ek, av vilken en stubbe lämnas kvar när den fällt. Den stubben ska vara en helig säd” (Jes. 6:12-13).

Messias rike, det sanna Kanaan, är större än Kanaans land

”Se, din konung kommer till dig, rättfärdig och segerrik är han. ... *Hans herravälde ska nå från hav till hav, och från floden intill jordens yttersta gränser*” (Sak. 9:9-10). ”Han ska härska *från hav till hav, från floden till jordens ändrar*” (Ps. 72:8). ”Det är för lite för dig, då du är min tjänare, att endast upprätta Jakobs stammar och föra tillbaka de bevarade av Israel. Jag ska sätta dig till ett ljus för hednafolken, för att *du ska bli min frälsning intill jordens yttersta gräns*” (Jes. 49:6). Messias, ”Frälsaren från Sion”, ska inte bara föra människor från hednafolken in i sitt rike, utan också föra tillbaka dit den bevarade resten av Israel, ”och det är på så vis hela Israel ska bli frälst” (Rom. 11:26). ”En kvarleva ska vända om, en kvarleva av Jakob, till Gud den Mäktige (namnet på Messias enligt 9:6). Ty om än ditt folk Israel vore som havets sand, så ska bara en kvarleva av det vända om. Förödelse är beslutad, flödande av rättfärdighet” (Jes. 10:21-22). Förödelsedomen är fullkomligt rättvis.

Det sanna Kanaan, Guds eviga kungarike

Hebreerbrevet använder ordet ”vilan” för det sanna Kanaan: ”*Om Josua hade fört dem in i vilan*, skulle Gud inte längre fram ha talat om en annan dag. Alltså finns det en sabbatsvila kvar för Guds folk. Den som har kommit in i hans vila får vila från sina gärningar, liksom Gud vilade från sina. *Låt oss därför ivrigt sträva efter att komma in i den vilan*, så att ingen kommer på fall som de och blir ett exempel på olydnad” (Hebr. 4:8-11).

”Om det första förbundet hade varit utan brist skulle det inte behövas plats för ett andra. Men Gud förebrår dem när han säger: Se, dagar ska komma, säger Herren, då *jag ska sluta ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus, inte ett sådant som jag slöt med deras fäder den dag jag tog dem vid handen och förde dem ut ur Egyptens land*. ... När han talar om ett nytt förbund har han därmed förklarat att det förra är föråldrat. Och det som blir gammalt och föråldrat är nära att försvinna” (Hebr. 8:7-13).

Det sanna Kanaan, som alla troende är medborgare i redan här i tiden och sedan för evigt efter jordelivets slut, har en enda kung, HERREN. Genom honom är de tvättade rena från all synd. ”Jesu, hans Sons, blod renar oss från all synd” (1 Joh. 1:7). ”Döden är uppslukad och segern vunnit. Du död, var är din seger? Du död, var är din udd? Dödens udd är synden, och syndens makt kommer av lagen. Men Gud vare tack, som ger oss segern genom vår Herre Jesus Kristus” (1 Kor. 15:54-57). Guds eviga kungarrike är inte ett jordiskt, förgängligt rike som kan besegras. Segern är redan vunnit genom Messias frälsningsgärning. Därför kan inte helvetets portar få makt över Guds församling, det sanna vilans folk (Matt. 16:18).

Några skuggbilder i GT för Guds sanna rike

Översteprästen och tabernaklet

”Vi har en sådan överstepräst som sitter på högra sidan om Majestätets tron i himlen och som tjänar i helgedomen, *det sanna tabernaklet* som Herren själv har rest och inte någon människa” (Hebr. 8:1-2). ”De (gamla förbundets offerpräster) tjänar i *den helgedom som är en skuggbild av den himmelska helgedomen*” (Hebr. 8:5).

Templet och offertjänsten

”Bryt ner detta tempel, så ska jag resa upp det på tre dagar. ... Det tempel han talade om var hans kropp” (Joh. 2:19, 21). ”Något tempel såg jag inte i staden, ty *Herren Gud den Allsmäktige och Lammet är dess tempel*. Staden behöver inte ljus från sol eller måne, ty Guds härlighet lyser upp den, och *dess ljus är Lammet*” (Upp. 21:22-23).

Guds boning

”Ni är uppbyggda på apostlarnas och profeternas grund, där *hörnstenen är Kristus Jesus själv*. Genom honom fogas hela byggnaden samman och växer upp till ett heligt tempel i Herren. I honom blir också ni uppbyggda till en Guds boning genom Anden” (Ef. 2:20-22). ”Kom till honom, *den levande stenen*, som visserligen är förkastad av människor men är utvald och dyrbar inför Gud. Och låt er själva som levande stenar byggas upp till *ett andligt hus, ett heligt prästerskap* som ska frambära andliga offer som Gud tack vare Jesus Kristus tar emot med glädje” (1 Petr. 2:4-5).

”Så renas enligt lagen nästan allt med blod, och utan att blod utgjuts

ges ingen förlåtelse. Alltså måste *avbilderna av de himmelska tingen* renas med dessa medel, men de himmelska tingen själva renas med bättre offer än de medlen. Ty Kristus gick inte in i den helgedom som är gjord med händer och som bara är *en bild av den verkliga helgedomen*. Han gick in i själva himlen för att nu träda fram inför Guds ansikte för vår skull” (Hebr. 9:22-24).

Skillnaden mellan det jordiska Jerusalem och det himmelska Jerusalem

Alla troende har kommit till Sions berg: ”Ni har kommit till *Sions berg, den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem*” (Hebr. 12:22). ”I tron levde han (Abraham) som främling i det utlovade landet. Han bodde i tält tillsammans med Isak och Jakob, som var medarvingar till samma löfte. Ty *han väntade på staden med de fasta grundvalarna, den som Gud har format och skapat*” (Hebr. 11:9-10).

Det himmelska Jerusalem är fritt från lagens slaveri: ”Slavinnans son var född av mänsklig vilja, den fria hustruns son däremot i kraft av ett löfte. Detta har en djupare mening: de två kvinnorna betecknar *två förbund*. Det ena kommer från berget Sinai och föder sina barn i slaveri, det är Hagar. Ordet Hagar betecknar Sinai berg i Arabien och motsvarar *det nuvarande Jerusalem*, eftersom det lever i slaveri med sina barn. Men *det himmelska Jerusalem* är fritt, och det är vår moder” (Gal. 4:23-26).

”Se, med blyglans ska jag mura dina stenar och ge dig grundvalar av safrer. Jag ska göra dina tinnar av rubiner, dina portar av karbunklar och hela din ringmur av ädla stenar. *Dina barn ska alla bli HERRENS lärjungar och deras frid ska vara stor*. I rättfärdighet ska du bli befäst. Förtryck ska vara fjärran från dig, du har ingenting att frukta” (Jes. 54:11-14). ”Månens ljus ska vara som solens och solens ljus ska vara sju gånger klarare, som ett sjufaldigt dagsljus, när den dag kommer då HERREN förbinder sitt folks skador och helar såren efter slagen som det fått” (Jes. 30:26). Skillnaden är sålunda stor mellan det jordiska, betryckta Jerusalem och det himmelska Jerusalem, mellan den här världen med dess ljus och ljuset i Guds himmelska rike.

Herren vill inte förkasta gamla förbundets trotsiga gudsfolk

”*Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett trotsigt folk*, som vandrar på den väg som inte är god, som följer sina egna tankar, folket som ständigt kränker mig rakt i ansiktet” (Jes. 65:2-3). ”Mitt folk är benäget

till otrohet mot mig, och hur mycket man än kallar dem till den som är därovan, upphöjer ändå ingen honom. Hur ska jag kunna överge dig, Efraim? Ska jag lämna dig, Israel? Hur ska jag kunna göra med dig som med Adma och låta det gå dig som Sebojim? Mitt hjärta vänder sig i mig, all min barmhärtighet vaknar. *Jag vill inte låta dig känna min brinnande vrede, jag vill inte på nytt ödelägga Efraim. Ty jag är Gud och inte en människa, helig är jag ibland er, och med vrede vill jag ej komma*" (Hos. 11:7-9).

Återkomsten till landet – bilder för omvändelse, från död till liv genom Guds under

"Jag ska nådigt vaka över dem (de bortförda av Juda) och låta dem komma tillbaka till detta land. Jag ska bygga upp dem och inte slå ner dem, jag ska plantera dem och inte rycka upp dem. *Jag ska ge dem ett hjärta som känner mig, att jag är HERREN. De ska vara mitt folk och jag ska vara deras Gud. Ty de ska vända om till mig av hela sitt hjärta*" (Jer. 24:6-7).

"För att HERRENS ord genom Jeremia skulle uppfyllas påverkade HERREN den persiske kungen Koresh sinne, så att han över hela sitt rike lät utropa följande som också skriftligen kungjordes: 'Så säger Kor-esh, kungen i Persien: HERREN, himmelens Gud, har givit mig alla rikena på jorden, och han har befallt mig att bygga ett hus åt honom i Jerusalem i Juda. Den bland er som tillhör hans folk må bege sig upp till Jerusalem i Juda för att bygga upp HERRENS, Israels Guds, hus och hans Gud ska vara med honom"' (Esra 1:1-3).

"Jag ska hämta er från folken och samla er från alla länder och föra er till ert land. Jag ska stänka rent vatten på er, så att ni blir rena. *Jag ska rena er från all er orenhet och från alla era avgudar. Jag ska ge er ett nytt hjärta och låta en ny ande komma in i er. Jag ska ta bort stenhjärtat ur er kropp och ge er ett hjärta av kött. Jag ska låta min Ande komma in i er och göra så att ni vandrar efter mina stadgar och håller mina lagar och följer dem. Så ska ni få bo i det land som jag gav åt era föder, och ni ska vara mitt folk och jag ska vara er Gud*" (Hes. 36:24-28). Att bo i det utlovade landet betyder att ha fått ett nytt hjärta från Herren och bo i hans rike.

"Se, jag ska öppna era gravar och låta er, mitt folk, komma upp ur era gravar och låta er komma till Israels land. *Ni ska inse att jag är HERREN, när jag öppnar era gravar och för er, mitt folk, upp ur dem. Jag ska låta min Ande komma in i er, så att ni får liv, och jag ska låta er få bo i ert land*" (Hes. 37:12-14). Jämför Jesu ord om trons upptändande: "*Den*

stund kommer, ja, den är nu inne, när de döda ska höra Guds Sons röst, och de som hör den ska få liv” (Joh. 5:25).

”De ska inte mer orena sig med sina avgudar och vidrigheter och med alla slags överträdelser. *Jag ska rädda dem från alla orter, där de har syndat, och ska rena dem. De ska vara mitt folk och jag ska vara deras Gud. Min tjänare David ska vara kung över dem, och de ska alla ha en och samma herde. De ska leva efter mina föreskrifter och hålla mina stadgar och följa dem.* De ska bo i det land som jag gav åt min tjänare Jakob, det land där era fäder bodde. De ska själva bo där, de och deras barn och deras barnbarn till evig tid, och *min tjänare David ska för evigt vara deras furste. Jag ska sluta ett fridsförbund med dem. Det ska vara ett evigt förbund med dem.* Jag ska bereda plats för dem och föröka dem och låta min helgedom stå ibland dem för evigt. Min boning ska vara hos dem och jag ska vara deras Gud, och de ska vara mitt folk” (Hes. 37:23-27). ”Man ska kalla dem *det heliga folket, HERRENS återlösta.* Och du ska kallas *den eftersökta, staden som inte blir övergiven*” (Jes. 62:12).

De troende har David, dvs. Messias, som sin evige kung och räknas som rena och heliga genom hans frälsningsgärning, återlösta av hans blod. Deras frid är evig. Jesaja kallar dem både ”HERRENS återlösta” och ”staden som inte blir övergiven”.

”Se, dagar ska komma, säger HERREN, då jag ska sluta ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus, *inte ett sådant förbund som jag slöt med deras fäder den dag då jag tog dem vid handen och förde dem ut ur Egyptens land – det förbund med mig som de bröt ...* Alla ska känna mig, från den minste bland dem till den störste, säger HERREN. Ty jag ska förlåta deras missgärningar och deras synder ska jag inte mer komma ihåg” (Jer. 31:31-32, 34).

”Innan Sion har känt någon födslovånda föder hon barnet. Innan kval kommer över henne har hon fött ett gossebarn. Vem har hört något sådant, vem har sett något liknande? *Kan ett land komma till liv på en enda dag, eller ett folk födas på en enda gång, eftersom Sion föder sina barn redan när födslovåndan börjar?*” (Jes. 66:7-8). Landet, Guds rike, liknas vid ett barn som föds, men inte genom mänskliga ansträngningar. Den nya födelsen är Guds övernaturliga verk. Sion, dvs. Guds sanna rike, det himmelska Jerusalem, föder sina barn ovanifrån genom Guds ord (Jes. 2:3). Jämför Jesu ord: ”Den som inte blir född på nytt (ovanifrån) kan inte se Guds rike” (Joh. 3:3), och Paulus ord: ”Ordet Hagar betecknar Sinai berg i Arabien och motsvarar det nuvarande Jerusalem, eftersom

det lever i slaveri med sina barn. Men *det himmelska Jerusalem är fritt, och det är vår moder*” (Gal. 4: 25-26).

Parallellen Apostlagärningarna – Josuas bok

Josua skildrar den stegvisa erövringen av landet med början i Jeriko. Apostlagärningarna skildrar den kristna kyrkans gradvisa växande med början i Jerusalem. Josuaboken börjar med befallningen: ”Stå nu upp ... och inta det land som HERREN er Gud ger er till besittning” (Jos. 1:1,11). Apostlagärningarna börjar med Jesu befallning till sina lärjungar att inleda en andlig erövring: ”Ni ska få kraft och bli mina vittnen i Jerusalem och i hela Judeen och Samarien och ända till jordens yttersta gräns” (Apg. 1:8). ”Guds ord hade framgång och spreds alltmer” (Apg. 12:24). Det land Jesu lärjungar får som besittning, inte med hjälp av ett världsligt svärd utan genom Guds ords svärd, är enligt Hebreerbrevet ”ett bättre land, det himmelska”. ”Det som skakar ska försvinna eftersom det är skapat, för att det som inte kan skaka ska bestå. Då vi alltså får ett rike som inte kan skaka, låt oss vara tacksamma och tjäna Gud efter hans vilja, med vördnad och fruktan” (Hebr. 11:16; 12:27-28).

Guds kungarike är ett himmelskt rike

Jesus talar inte om ”landet” som Guds folks arvedel utan om ”Guds kungarike” (grek. *basileía* från *basileús* = kung), ”det himmelska kungariket” (ofta översatt ”himmelriket”). Jesus undervisade i judarnas synagogor och predikade det glada budskapet om detta rike (Matt. 9:35), ett rike som kommit till dem i och med Jesus (Matt. 12:28. Jämför Daniels ord om Människosonen och hans rike i Dan. 7:13-14). *Otron utestänger från detta rike precis som otron under gamla förbundets tid gjorde att folket förlorade det goda landet.* ”Många ska komma från öster och väster och ligga till bords med Abraham och Isak och Jakob i det himmelska kungariket. Men rikets barn ska kastas ut i mörkret utanför. Där ska man gråta och skära tänder” (Matt. 8:11-12).

”*Det glada budskapet om riket ska predikas i hela världen till ett vittnesbörd för alla folk, och sedan ska slutet komma*”, säger Jesus (Matt. 24:14). Det betyder att Jesus som världens ende frälsare ska predikas också för judarna. Inte alla från det gamla Israel har drabbats av förstockelsesdomen pga. sitt ihärdiga trots mot Guds nåd. Gud har makt att också föda otroende judar på nytt. Förstockelsen har inte drabbat hela folket, betonar Paulus (Rom. 11:25), och Jesaja har profeterat: ”En

kvarleva ska vända om, en kvarleva av Jakob, till Gud den Mäktige” (Jes. 10:21). Precis som Gud genom evangeliet kan inympa hedningar i det sanna olivträdet, kan han också återinympa judar i detta träd, ”om de inte blir kvar i sin otro” (Rom. 11:23).

Vilka är alltså ”arvingar enligt löftet”, dvs. arvingar till Guds utlovade, goda land?

Paulus svarar: ”Alla ni som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus. Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni en (kropp) i Kristus Jesus. Om ni nu tillhör honom är ni *Abrahams avkomlingar, arvingar enligt löftet*” (Gal. 3:27-29).

Kan en evig gåva förloras genom avfall och otro?

Ja, Guds eviga rike, det eviga livet, den eviga frälsningen, arvedelslandet kan förloras. I 1 Sam. 2:30 sägs följande om den eviga gåvan till Elis hus: ”Visserligen har jag sagt att ditt och din faders hus ska få vandra inför mig *för all framtid* (på hebreiska *ad- olam* = för evig tid), men nu säger HERREN: Det ska inte ske! Jag ska ära dem som ärar mig, men de som föraktar mig ska komma på skam.”

Gud är historiens Gud. Att han under 1900-talet lätit judar i stor omfattning återkomma till sitt gamla land - ett folk som i enlighet med bl.a. 5 Mos. 28:63ff förskingrats bland folken och drabbats av ofattbart lidande - vittnar om Guds stora makt. Men *staten Israel är inte detsamma som det land där HERREN Messias är kung och alla dess medborgare hans lärjungar*. De flesta judar förkastar alltjämt Jesus som HERREN och världens ende Frälsare.

De ultraortodoxa judarna i Jerusalem erkänner inte staten Israel eftersom de förstått att *Guds rike är ett messianskt rike, som skapas av Messias*, inte av politiker. Men dessvärre förstår de inte att Messias och hans rike har kommit i och med Jesus. Det glada budskapet om hans kungarike behöver predikas också för dem. Men ”den port är trång och den väg är smal som leder till livet, och det är få som finner den” (Matt. 7:14). ”Jag är Vägen och Sanningen och Livet”, säger Jesus (Joh. 14:6), och ”Gud vår Frälsare vill att alla människor ska bli frälsta och komma till insikt om Sanningen” (1 Tim. 2:4).

SE

Profeten Jesajas bok – del 11 i en artikelserie

(forts. från *Biblicum* 2/12, s. 69-81)

GUDS FIENDERS EVIGA OLYCKA OCH GUDS NÅDERIKES HÄRLIGHET (KAP. 34-35)

Kapitel 34 och 35 är en enhet som avslutar och sammanfattar Jesaja-bokens första del: Jesajas förkunnelse från och med hans kallelse år 740 f.Kr. fram till år 701 f.Kr. då Jerusalem räddas undan undergång genom Herrens under, en förkunnelse av dom och frälsning, synd och nåd, lag och evangelium.

Kapitel 34:1-17, Guds fienders eviga olycka

Domen över den assyriska hären år 701 f. Kr. ger anledning till följande uppmaning: *"Träd fram, ni folk, och hör, lyssna ni folkslag!"* (v. 1). Hans vrede vilar inte bara över assyrierna utan över all otro och fiendskap mot honom. Fastän HERREN är hela världens herre och alla goda gåvors givare möts han av förakt och fiendskap. Människor från alla folkslag har vägrat erkänna honom och vänder honom ryggen i otro. *"HERRENS vrede är riktad mot alla hednafolk, hans förbittring mot alla deras härskaror"* (v. 2). Det kommer en domedag för alla folk, en undergång långt värre än den som nu ägt rum utanför Jerusalems murar. *"Han låter sin förbannelse drabba dem, han lämnar dem till slakt"* (v. 2). *"Bergen ska flyta av deras blod"* (v. 3).

Domedagen är inte bara en tanke utan en konkret händelse. Undergången blir universell: *"Himlens hela härskara ska upplösas, himlen rullas ihop som en bokrulle. Hela dess härskara ska falla förvissnad ner som vissna löv från en vinranka, som skrumpna frukter från ett fikonträd"* (v. 4). Jämför dessa ord med Johannes syn i Upp. 6:13-14, Jesu ord i Matt.24:29,35 och Petrus ord i 2 Petr. 3:10.

Varför nämns särskilt Edom från och med vers 5? *"Mitt svärd är drucket i himlen. Se, det far ner över Edom, över folket för min förbannelse för att bli det till dom. HERRENS svärd dryper av blod, ..."* Grannen i sydost Edom var Guds folks ständiga fiende och därmed en passande

representant för alla folkslag och individer som är fientliga mot Herren. Den yttersta domen skildras med hjälp av konkreta bilder. Den blir en verklig och fruktansvärd dom, grundlig och fullständig. Att Herrens svärd är druckat i himlen och dryper av blod är en bildlig beskrivning av att Herrens slutdom kommer att drabba en mycket stor mängd fiender. Den kommer att drabba alla som har förkastat honom genom att förakta hans oförtjänta och uppoffrande kärlek och nåd.

"Dagen för HERRENS hämnd kommer, ett vedergällningens år då han utför Sions sak" (v. 8). De troende, dvs. det sanna Sion, får lida mycket här i världen. Det kunde ibland se ut som om Herren glömt sitt folk. Men Herren *"utför Sions sak"*, han tar sig an sitt utsatta folk. Fienderna ska inte segra. Den dag kommer då Herrens hämnd drabbar de troendes plågoandar. *"Den som rör vid er, rör vid hans ögonsten"* (Sak. 2:8).

Med en mångfald av konkreta bilder beskriver Jesaja vrededomens allvar (vers 9ff):

Edoms bäckar ska förvandlas till tjära, dess jord till svavel, dess land till brinnande tjära. Likheterna med Sodoms och Gomorras undergång är påfallande, men det är en skillnad. Den eld som förtärde dessa korrupta städer dog till sist ut, men den slutliga fördömseldens eld släcks aldrig: *"Varken natt eller dag ska den branden slockna, ständigt ska röken av den stiga upp"* (v. 10). Jesaja understryker på nytt detta i sin boks sista vers: *"Deras mask ska inte dö och deras eld inte utsläckas"* (Jes. 66:24). Jesus citerar dessa ord när han talar om hur allvarligt det är med förförelse och synd (Mark. 9:48).

Edom, som representerar alla fiender mot Gud och hans rike, har Herren bestämt *"till förödelse och ödeläggelse"* (v. 11). Ödeläggelsen illustreras med att en rad ökendjur ska ta landet i besittning. Alla dess furstar blir till intet och dess palats och borgar ska fyllas av *"törne, nässlor och tistlar"* (v. 11-15).

Flera av de hebreiska namnen på ökendjur är svåra att översätta. I vers 14 nämns ett djur som fått många olika översättningar. På hebreiska står det *lilith*. Detta ord kan härledas från det hebreiska ordet för natt, så den naturligaste översättningen är "nattdjur" eller "nattfågel". Man har föreslagit tornuggla, tjutuggla och nattskärra men också nattdemon, häxa (Vulgata), bergsrå (Luther), vampyr (Karl XII) och älva (Gezelius). Under medeltiden uppstod bland judiska rabbiner det mytologiska påhittet att Lilith skulle ha varit Adams första hustru. Av sammanhanget i Jesaja 34 bör *lilith* avse ett nattdjur som trivs bland ruiner.

Kapitel 35:1-10, Guds nåderikes härlighet

I föregående kapitel skildrades domen över Guds fienders rike: dess jord ska förvandlas till svavel och brinnande tjära. ”Varken natt eller dag ska den branden slockna” (34:9f). I skarp kontrast skildras här de återlöstas nåderike som ett land som *”blomstrar skönt och fröjdar sig”* (v. 2). Genom tron på Guds oförtjänta frälsningsgärning blir människor medborgare i detta rike. Avfalliga och otroende människor liknas vid *”öken och ödemark”* (v. 1). Andligt döda (jfr Ef. 2:1) förvandlas från torr och ofrukt-sam öken till en blomstrande trädgård: *”Libanons härlighet ska ges åt den, Karmels och Saron prakt”* (v. 2). Libanon, Karmel och Saron var kända för sin fruktbarhet och skönhet.

”Vatten ska bryta fram i öknerna, strömmar på hedmarken. Den glödande sanden ska bli en sjö, den torra marken vattenrika källor” (v. 6f). Jesus anknyter till Jesajas bildspråk när han talar till den samariska kvinnan om frälsningens gåva. Han liknar denna gåva vid vatten som ger liv åt törstande. ”Den som dricker av det vatten jag ger honom ska aldrig någonsin törsta. Det vatten jag ger ska i honom bli *en källa som flödar fram och ger evigt liv*” (Joh. 4:14).

Otro och fiendskap mot Gud, både innanför och utanför Jerusalems murar, är en plåga för de troende. Det stora avfallet från Herren kan göra dem försagda och modlösa. Därför påminner Jesaja om den stora domedagen och det sanna Sions härliga framtid. Det kommer en dag då vedergällning slutgiltigt ska drabba Guds fiender och nåderikets härlighet inte längre vara osynlig utan framträda i sin fulla härlighet. Därför säger Herren till sina tjänare: *”Stärk kraftlösa händer, styrk vacklande knän. Säg till de försagda: ’Var starka, frukta inte!’ Se, er Gud kommer med hämnd, vedergällning kommer från Gud. Han kommer själv och frälser er”* (v. 3-4).

Messias frälsningsuppdrag innebär både dom och nåd till tröst för alla sörjande, *”ett nådens år från HERREN och en hämndens dag från vår Gud för att trösta alla sörjande”* (Jesaja 61:2). Jesus bedyrade i Nasarets synagoga att han var den sanna uppfyllelsen av detta skriftord. Domen över onskans andemakter innebär en befrielse för de andligt fångna. När vår Gud kommer med ”hämnd” och ”vedergällning” (v. 4) *”ska de blindas ögon öppnas och de dövas öron upplåtas. Den lame ska hoppa som en hjort, den stummes tunga ska jubla”* (v. 5-6). Just detta skedde när Jesus utförde sitt frälsningsuppdrag. På frågan: ”Är du den som skulle komma (dvs. Messias) eller ska vi vänta på någon annan?” (Matt. 11:3), hänvisar

Jesus till dessa ord i Jesaja 35:5f. Han var den utlovade Messias. Hans frälsningsgärningar betydde att vatten bröt fram i öknen, strömmar på hedmarken (v. 6). Torr mark och ökendjur fick ge vika och ge rum för "vattenrika källor" (v. 7).

Det var svårt att vandra upp till Jerusalem i Juda backiga och ojämna landskap. Men tack vare Messias frälsningsverk, betonar Jesaja, är det inte svårt att vända tillbaka till det sanna Sion, till Guds härliga nåderike. HERREN själv är vägen, "*en banad väg*", "*den heliga Vägen*" (vers 8). Jämför Jesu ord till Thomas i Joh. 14:6: "*Jag är Vägen*", Paulus ord: "*Jag förföljde den Vägen ända till döds*" (Apg. 22:4) och Jesu ord till Paulus på Damaskusvägen: "*Jag är Jesus från Nasaret, den som du förföljer*" (Apg. 22:8).

"Ingen oren ska färdas på den (på den heliga Vägen)" (v. 8). Hur kan detta vara ett glädjebudskap för syndare? Alla är ju orena syndare, alla utom Messias. Många har studsat inför textens fortsättning som enligt grundtexten ordagrant lyder: "*Men den är till för dem*" (v 8b). Bibel 2000 utelämnar dessa ord som obegripliga, andra översätter dem inte ordagrant. Men dessa ord är inte alls obegripliga utan det glada budskapets huvudpoäng: *Vägen, dvs. Messias, är till för orena*. Alla som går den Vägen, dvs. tror på Messias och hans frälsningsgärning för dem, *räknas som rena*. De tillräknas Messias helighet och rättfärdighet. Därför kallas "de som vandrar den Vägen" (de troende) i Gamla testamentet för "*rättfärdiga*" och i Nya testamentet för "*heliga*". Deras helighet har inte sin grund i egna gärningar eller i egen förmåga: "*De som vandrar den Vägen ska inte gå vilse, även om de är dårar. Lejon ska inte finnas där, rovdjur ska inte komma dit. De ska inte finnas där*" (v. 8c-9). Det är Vägen som gör att de inte går vilse, det är Vägen som håller rovdjuren på avstånd!

Jesaja kunde kalla det jordiska Sions ledare för "Sodomsfurstar" och dess invånare för "vanartiga barn" och "Gomorrafolk" (1:4, 10). Det var inte bättre på Jesu tid. Jesus grät över Jerusalem och sa: "Tänk om du idag hade förstått, också du, vad som ger dig verklig frid. Men nu är det dolt för dina ögon" (Luk. 19:42). Det sanna Sion däremot kännetecknas av verklig frid och evig glädje. Dess invånare är "*återlösta*" syndare som vänt om, "*friköpta*" av HERREN från fångenskapen under synden, döden och djävulen (v. 9-10). Grunden för deras frid och glädje är Herrens återlösningensverk. "*Evig glädje ska kröna deras huvuden. Fröjd och glädje ska de få, sorg och suckan ska fly bort*" (v. 10).

SE

Frågor och svar

Hur ska Josua 9:1-2 översättas?

Fråga: Ser en skillnad i betydelse mellan Svenska Folkbibelns översättning av Jos. 9:1-2 och den i Bibel 2000. Jag är som regel kritiskt inställd till Bibel 2000, där uppenbara förnekelser av bibelordet lyser fram i vissa noter och därför säkert påverkar översättningen. Men återger inte Bibel 2000 Jos. 9:1-2 korrekt (liksom 1917 och normalupplagan)? Den översättningen är också lättare att förstå i sammanhanget. Folkbibelns översättning av detta ställe känns svårbegriplig. Men vad säger grundtexten? För övrigt vill jag tacka för Folkbibeln, som är det självklara valet av bibelöversättning.

Svar: Varmt tack för din fråga. Det finns brister också i Folkbibelns översättning och en sådan finns här. Låt mig först göra en ord för ord-översättning av den hebreiska grundtexten för att illustrera vilka ställningstaganden en översättare har att göra.

I Josua 9:1-2 står ord för ord i den hebreiska grundtexten enligt masureternas vokalisering och accentuering: "Och det blev när hörde alla kungarna som på andra sidan Jordan i bergsbygden och i låglandet och i hela stora havets kustland ända mot Libanon, hettiterna och amoriterna, kanaaniterna, perizziterna, chivviterna och jebusiterna. Och de slöt sig samman för att strida mot Jehoshua och mot Jisrael, en mun."

Hur ska detta förstås och överföras till begriplig, modern svenska? Det är den fråga översättaren ställs inför. Resultatet i detta fall torde bli: "När alla kungarna på andra sidan Jordan, i bergsbygden och i låglandet och i hela kustlandet vid Stora havet ända mot Libanon, hörde vad som hänt, hettiterna och amoriterna, kanaaniterna, perizziterna, chivviterna och jebusiterna, slöt de sig enigt samman för att strida mot Josua och Israel." Grundtextens "hörde" tolkas som liktydigt med "hörde vad som hänt", och uppräkningsen av de olika folkslagen uppfattas som en inskjuten sats som talar om vilka folkslag kungarna tillhörde. Sålunda bör ordet "med" i SFBs översättning av vers 1 strykas och ersättas med ett kommatecken.

”På andra sidan Jordan” kan syfta både på landet väster om Jordan och öster om Jordan, beroende på från vilken sida man ser det. Här syftar ”på andra sidan Jordan” på det land som israeliterna var i färd med att inta, alltså landet väster om Jordan. I andra texter syftar ”på andra sidan Jordan” på landet öster om Jordan, dvs. sett från Kanaans horisont.

Arbetet med en revidering av Svenska Folkbibeln pågår och vi börjar närma oss slutfasen i revideringen av Nya testamentet och Psaltaren. Därefter står hela Gamla testamentet i tur, men det är ett omfattande arbete som tar tid.

Hur ska Ps. 8:5-6 förstås?

Fråga: Bibel 2000 översätter: ”Vad är då en människa att du tänker på henne, en dödlig att du tar dig an honom? Du gjorde honom nästan till en gud, med ära och härlighet krönte du honom.” Folkbibeln (språkligt reviderad utgåva av Psaltaren, 2010) översätter: ”Vad är då en människa att du tänker på henne, en människoson att du tar dig an honom? Lite lät du honom vara ringare än Gud, med ära och härlighet krönte du honom.” Handlar texten bara om en människa, ”en dödlig” som Bibel 2000 översätter ”människoson”? Handlar den inte om Människosonen? I Hebreerbrevet kommenteras ju denna text med orden: ”Ännu ser vi inte allt vara lagt under honom. Men Jesus, som för en liten tid gjordes ringare än änglarna, honom ser vi nu krönt med härlighet och ära därför att han led döden. Genom Guds nåd skulle han smaka döden i allas ställe” (Hebr. 2:8f).

Svar: Psalm 8 är en messiansk psalm som presenterar Människosonen som den andre Adam, den fullkomliga människan. Den förste Adam föll i synd och förlorade herradömet över skapelsen. Den andre Adam har genom sin ställföreträdande gottgörelse besegrat synden, döden och djävulen och därmed återvunnit åt oss det herradöme vi förlorat. Under sitt förnedringstillstånd som en ödmjuk tjänare gjorde Fadern sin älskade Son ”lite ringare än Gud” eller ”för en liten tid ringare än Gud” (båda översättningarna möjliga). Under sitt förnedringstillstånd här på jorden såg inte Jesus ut som Gud eller en ängel utan som en vanlig människa. Men när Jesus hade fullbordat sitt frälsningsuppdrag att besegra synden, döden och djävulen, uppsteg han till himlen och sitter nu på Faderns högra sida. Han har nu all makt i himlen och på jorden. Han är nu ”krönt med härlighet och ära” (vers 6). Ps. 8:6 citeras i 1 Kor. 15:27 som en utsaga om att allt är lagt under Guds Sons, Jesu Kristi, fötter.

I den gamla grekiska översättningen (Septuaginta) av Ps. 8 översätts *Elohim* (Gud) med "änglar". Den översättningen används i Hebr. 2:7-9. Förklaringen är denna: Ordet *Elohim* kan inte bara användas om Gud utan också om representanter eller sändebud för Gud, både jordiska och himmelska. Se t.ex. Ps. 82:1 och 6, där Guds representanter på jorden med maktbefogenheter kallas för "gudar". Människosonens stora makt och härlighet som Guds särskilda sändebud ("HERRENS Ängel" i Gamla testamentet, ett med HERREN själv) syntes i regel inte under Kristi förnedringstid.

De flesta översättningar har inte "en människa" och "en människoson" vid översättningen av Ps. 8:5 utan "människan" och "människosonen", så även Luther. Den översättningen bör nog övervägas också för Folkbibeln.

SE

Utblick över samtiden

Varför måste Jesus dö?

Denna fråga diskuteras av missionär Fredrik Hector, ELM-BV, i *Till Liv* nr. 4/2012. Han skriver att kyrkan under nästan tvåtusen år har reflekterat kring frågan varför Jesus måste dö. Under reflektionen över detta mysterium har man kommit att betona tre olika motiv: segern, offret och kärleken. Han fortsätter: ”I den klassiska försoningsläran, som var vanlig i urkyrkan, betonades segermotivet. Själva ordet ’evangelium’ är ju ett ord med sådana kopplingar – det är det glada budskapet om seger som proklameras... På 1000-talet formulerade Anselm av Canterbury den objektiva försoningsläran ... Betydelsen av de gammaltestamentliga offren används för att förklara Jesu död i Nya testamentet. Han är brännoffret som dör i syndarens ställe... Han är syndoffret vars blod renar från all synd, han är skuldoffret som betalar mänsklighetens skuld till Gud. Poängen här är att människan inte själv kan sona sin synd inför Gud, utan Gud tar det straff hon skulle haft. Att ’tro’ betyder att man tar emot benådningen och då blir frikänd – ’förklarad rättfärdig’ – inför Gud. Du är fri och förlåten!”

Varför måste Jesus dö? Svaret på denna centrala fråga i den kristna tron kan inte överlåtas åt vare sig kyrkans reflektion eller tradition. Endast den heliga Skrift kan ge ett svar på den frågan, det får inte överlåtas till mänskligt förnuft eller slutsatser. Svaret har inte reflekterats fram utan besvarats redan i profeternas skrifter. Jesus gör själv en utläggning av profetorden (Luk. 18:31-34). När Petrus ville finna ut en annan väg för människans frälsning fick han veta att hans tankar var människotankar med förfärligt resultat som följd (Matt. 16:23).

När Hector kommer till den allmänna försoningsläran säger han att den är formulerad av Anselm av Canterbury på 1000-talet. Om han därmed menar att denna lära först då blev känd för kyrkan, blir tankegången mycket svår att förstå. Tusen år före Anselm skrev Herrens inspirerade apostel: ”*Ty Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelser*”(2 Kor.

5:19). ”Liksom de många stod som syndare på grund av en enda människas olydnad, så skulle också de många stå som rättfärdiga på grund av den endes lydnad (Rom. 5:19). Nu anges inte källan för Hectors påstående, men det finns anledning att anta att den s.k. lundateologin och G. Aulén är dess upphov. Denna riktning inte bara förnekade Skriftens gudomliga inspiration utan förklarade också försoningsläran som kyrkans sentida tillägg.

Helt följdriktigt omnämns därför rättfärdiggörelsen endast i samband med den subjektiva delen. Fredrik Hectors fäder i ELM-BV hade insett betydelsen av sanningen i Rom. 4:25: ”han [Jesus] som utlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull”. De sjöng frimodigt med i sången ”Världen i Jesus rättfärdig är vorden”.

Även när det gäller hänvisningen till den försoningsstrid som rasade på 1800-talet, måste bilden nyanseras om man avser striden inom EFS med P. Waldenström som upphovsman. Den striden orsakade att EFS splittrades och Missionsförbundet bildades. Då gällde det frågan om Gud behövde försonas överhuvudtaget. Waldenström ansåg att eftersom Gud är kärlek behövs inget offer för synd. EFS förblev då troget mot den skriftenliga, rosenianska läran om rättfärdiggörelsen. Den innefattar både en objektiv d.v.s. en allmän rättfärdiggörelse och den subjektiva eller personliga rättfärdiggörelsen, där den objektiva är förutsättningen för den subjektiva. Den genom tron rättfärdige tror på den objektiva rättfärdiggörelsen som skedde i och med Kristi uppståndelse.

Teologi utifrån kristen världsbild

Stefan Swärd, författare, pastor och ordförande i Evangeliska Frikyrkan, skriver under denna överskrift i *Världen Idag* 12/07/16 om problemet med prästutbildningen vid de statliga universiteten. Han menar att den kristna världsbilden inte kan förenas med den teologi som förmedlas vid universiteten. Han skriver: ”Universitetsteologin tar sin utgångspunkt i upplysningstänkandet som har människans observationsförmåga som riktmärke. Den kristna världsbilden däremot utgår från Gud som skapare av allt. Gud har uppenbarat sig i historien genom Jesus och gett oss en grundläggande kunskap och förståelse genom Guds ord. Att vara kristen innebär inte att vara oförnuftig eller vetenskapsfientlig... Men det är skillnad på att bedriva vetenskap utifrån en ateistisk och inomvärldslig utgångspunkt, och att bedriva teologisk vetenskap med

utgångspunkten att Bibeln är Guds ord och att Gud finns och har talat till oss.”

Till problematiken hör att även de frikyrkliga pastorsutbildningarna är beroende av statliga bidrag för sin finansiering och detta behöver ifrågasättas enligt Swärd. Genom sina ekonomiska bidrag ställer staten krav på institutionerna och det sekulära inslaget blir då dominerande. Han menar också att filosofiprofessorn Hedenius lyckades i sina strävanden på 1950-talet att rensa universitetsteologin på allt trosinnehåll. De blivande prästerna skulle bli religionsvetare, inte kristendomens förkunnare.

Han säger: ”Högskoleverkets kontroll och granskning av de frikyrkliga utbildningsinstitutionerna pressar in även dem i en anpassning till rådande sekulära upplysningsparadigm vid universiteten. Teologiska utbildningar bör framför allt forma lärjungar och kristna ledare, utbilda i kristen tro...”

Det råder ingen tvekan om att pastor Swärd är djupt oroad av utvecklingen, och det är glädjande att Stefan Swärd påtalar orsaken till den stora skillnaden mellan universitetsteologin och biblisk teologi. Universitetsteologins ateistiska utgångspunkt är oförenlig med biblisk kristendom. Men det är svårt att skönja något försök till lösning på problemet. Han fortsätter diskussionen 12/07/17 med att fundera kring ämnet *Staten och teologin*.

En dags betänketid verkar inte ha gett mer klarhet över problemet. Han skriver: ”Jag menar inte att kyrkor inte alls ska ta emot statliga bidrag. I ett högskattesamhälle av svensk modell ingår i systemet att man får tillbaka en del av sina skattepengar på olika sätt. Men bidragssystemet måste ständigt prövas och omprövas. Evangeliska Frikyrkan har till exempel markerat sitt oberoende mot statmakten genom att avsäga sig vigselrätten. En gräns för att ta emot statsbidragen går när bidragen påverkar vår tro och teologi. På denna punkt är jag bekymrad över de statliga bidragen till de teologiska utbildningarna.”

Så det finns trots allt gränser för vad det får ”kosta” att ta emot bidrag, det får inte påverka vare sig tron eller teologin. Men var går gränsen för påverkan? Har det då inte påverkat teologin? Eller ska församlingen ställa andra krav på den nyutexaminerade pastorn än att han predikar i enlighet med vad han lärt sig vid utbildningen med allt vad det innebär av bibelkritik och ifrågasättande av Bibelns sanningar? Delar inte pastor Swärd uppfattningen att staten ska vara neutral i religionsfrågor? Bli

det inte underligt att kyrkorna ska vara ekonomiskt beroende av denna sekulära stat? Vad gör då t.ex. humanisterna för fel som också begär bidrag för sin verksamhet? Är inte de också högskattebetalare som i så fall äger rätt att få tillbaka en del?

Var det verkligen Hedenius som rensade universitetsteologin från trosinnehåll? Hade inte bibelkritiken redan då hunnit utföra sitt verk? Ateisten Hedenius ville göra kyrkans folk uppmärksamt på problemet med en trasig Bibel. Kyrkans budskap kunde inte längre göra anspråk på att vara evig sanning, Guds eget ord, eftersom grunddokumentet består av en samling sagor och myter. Hedenius såg i detta problem kristendomens akilleshäl och riktade in sin kritik just där.

Staten ska inte bestämma över kyrkans pastorsutbildning och kyrkan ska inte bestämma över de statliga universiteten, där hade faktiskt Hedenius rätt. Men kyrkan ska bestämma över sin egen utbildning av pastorer och arbetare. Den kyrka som gör sig beroende av statens bidrag kan inte förvänta sig annat än att statens revisorer kräver att få det de betalar för.

Det kan helt klart ses som en bekännelse av EFK att avsäga sig vigselrätten i protest mot den nya äktenskapslagen. Men är det endast en protest eller är det teologiskt motiverat utifrån frågan om statens och kyrkans olika verksamheter? I världsliga sammanhang styrs verksamheten av ekonomin. De ekonomiska resurser som kyrkan behöver för sin verksamhet ska vara ett resultat av medlemmarnas offervilja. När kyrkan kräver ekonomisk hjälp av staten har hon glömt sin viktigaste uppgift, att allt hennes arbete är ett tacksamhetsoffer för allt hon fått genom Guds nåd och syndernas förlåtelse. Aposteln säger: *"Ty Kristi kärlek driver oss, eftersom vi är övertygade om att en har dött i allas ställe, och därför har alla dött"* (2 Kor. 5:14).

Alvar Svenson

Den nya sången

Den kände lutherske pastorn och flitige föredragshållaren Jan Bygstad, Bergen, tar i en artikel upp "den genomgripande förändring på sångens och musikens område" som har skett i många kristna sammanhang. Artikelnen heter "Den nya sången", är översatt från norskan av Jan Johansson och publicerad i bl.a. tidskriften *Trosblick* nr 2/2012 och i *Kyrka och Folk* nr 27-31/2012. Här saxar vi en del av innehållet:

Ungdomsprofilen – det att hänsynen till de ungas smak och behag tar över kontrollen i det kristna arbetet, har genomgripande betydelse... Det är ofta unga musik- och ungdomsledare som är i ledningen, och många av dessa har sällan mer kristendoms- och bibelkunksap än en genomsnittlig bibelskoleelev. Bristerna i kristen mognad och insikt kompenseras emellertid ofta av stor iver och frimodighet: Man genererar sig inte det minsta för att tala om för mogna och prövade kristna "var skåpet skall stå". Här måste vi säga: Man är inte kvalificerad att leda sången i Guds rikes sammanhang bara för att man är duktig på att spela piano och villig att "vara med". - - -

"Lovsången" som nu blir allt vanligare kommer först och främst från amerikanskt influerade karismatiska strömningar. Musiken kombinerar som regel två huvudelement: För det första en stark grad av sentimentalitet och för det andra varierande grader av rytmisk kraft. Sentimentaliteten spelar på känslorna, och medför oftast att musiken får något "billigt" över sig. - - -

De här erfarenheterna tillsammans med en lång tid i Guds ords tjänst i olika sammanhang har lett fram till följande slutsatser: Den som bestämmer musiken i en församling bestämmer också i stor utsträckning vilken ande som råder där. Musiken i en kristen församling är en barometer på vilken slags spiritualitet man finner i det aktuella sammanhanget... Sång och musik borde principiellt ligga under herde- och läroämbetet i församlingen. Andligt omogna människor bör därför inte ha ansvar för det musikaliska, även om de skulle vara aldrig så tekniskt duktiga när det gäller att spela och sjunga... Evangelisk-luthersk kristendomsuppfattning med dess öra för höjden och djupet i den bibliska uppenbarelse och det kristna livet är på väg ut, för att ersättas av mer eller mindre ytliga karismatiska och evangelikalt-aktivistiska kristendomstyper. - - -

Jag har nu genom några år lyssnat till och läst ett icke ringa antal av de nyare lovsångerna. Och jag har blivit mer och mer betänkt över innehållet i de texter som alltför ofta får ljuda inom de lutherska organisationerna... Ser man på innehållet i många av texterna så är det påfallande att de teman som berörs ligger inom ett relativt snävt område. Fullheten av Bibelns gudsbild och det kristna livet kommer fram i liten grad. Kors och trångmål hör vi inget om. Inte heller om syndanöd. Att en kristen samtidigt är rättfärdig och syndare har jag ännu inte hört nämnas. Inte heller om dubbelheten i livet som består i att vi är "bedrövade och alltid glada". Lag och evangelium, spänningen i att Gud är både Den Helige och Den Nådige är det också föga bevänt med. Men där sjungs mycket om seger och framgång, om Guds rike

och Kristi konungadöme, om kärlek, glädje och tillbedjan. Det torde vara klart att en sådan slagsida på sikt kommer att omforma kristendomsuppfattningen på avgörande sätt.

Lika bekymmersam är den lagiskhet som ofta klingar i dessa texter. Det är inte ovanligt med ganska stora ord om hur högt vi älskar Jesus och hur mycket vi är villiga att offra för honom. Jag betvivlar inte att de som sjunger detta subjektivt menar det som går över deras läppar. Samtidigt är jag lika säker på att den som talar så inte känner sig själv. Detsamma gällde aposteln Petrus då han den sista kvällen före korsfästelsen svor att "även om alla andra överger dig, så skall jag inte göra det" (Matt. 26:33). Men denna natt måste Petrus bittert erfara att alla hans välmenande ord blev till intet i svek och fall. Då först lärde han känna sitt eget hjärta. Därför gick Petrus ganska försiktigt fram efter detta. - - -

Unga får inte leda sig själva. Mogna och vuxna troende som har hjärta för de unga bör tillbringa mycket tid tillsammans med dem, och så hjälpa dem på trons väg... Den som har gåvor på sångens och musikens område måste få hjälp att bli känd med evangelisk-luthersk tro och tänkande, och med det också ges en grundlig kännedom om det arv på sångens och musikens område som vi finner i evangelisk-luthersk tradition. Den lutherska kyrkofamiljen har på det här området en skatt som i stort sett saknar sin motsvarighet i andra sammanhang...

Den sanna växten i Guds rike är inte **kvantitativ**, men först och främst **kvalitativ**. Det betyder att Guds folk måste få hjälp till att tränga in i den Heliga Skrift så att tron kan mogna och växa. Målmedveten bibelundervisning (med lag och evangelium som överordnat ljus) på alla nivåer måste med andra ord få högsta prioritet. Då skall man nog i sin tid också få uppleva att skarorna växer. Men det är Guds sak, inte vår!

Ordet "ortodox" har en dubbel betydelse. Det betyder både "rätt tro" och "rätt lovprisning". Och sambandet mellan dessa är fundamental: Bara där den sanna tron är, finns den rätta och sanna lovprisningen! **Den nya sången** – i begreppets bibliska betydelse – är något som bara **ges av Gud** (Ps. 40:4f), den kan aldrig skapas av människor som ett slags "andligt program".

Synnerligen tänkvärda ord av pastor Bygstad.

SE

EN BRÄNNANDE FRÅGA

Nytt ljus på det yttersta mörkret

Ray Baker

Svenska Evangeliska Alliansen, Stockholm 2011, 48 sidor

Denna skrift är nummer tre i en serie kallad *Brytpunkt*, utgiven av Svenska Evangeliska Alliansen (SEA), avsedd att vara ett inlägg i debatten om helvetets existens. Författaren Ray Baker är lärare vid Credo Akademin i Stockholm och doktorand vid akademien i Åbo. Enligt förordet är han i färd med att färdigställa en avhandling om helvetet.

Redan inledningen utgörs av två citat som ger en programförklaring för hela denna bok. Baker konstaterar att läran om helvetet väcker starka reaktioner hos kristna ledare och det finns inte heller mycket enighet kring frågan. Han säger: ”Med denna bok vill jag belysa de viktigaste teologiska och exegetiska frågorna kring Bibelns texter om domen, helvetet och evigt straff. Det är min förhoppning att jag härmed kan lägga grunden för en välgrundad, bibelförankrad dialog bland evangelikala kristna om dessa avgörande teologiska ställningstaganden” (sid. 5-6).

Det är alltså enligt programförklaringen Bibeln som ska ge ljus över frågorna kring evigheten. Läsaren får emellertid veta att åtminstone GT inte har mycket att säga om dessa frågor. Följande citat får visa hur författaren tolkar texterna som skulle ge ”ljus över det yttersta mörkret”.

”Israeliterna hade i Gamla testamentets äldsta delar endast otydliga föreställningar om livet efter detta. Betoningen i Moseböckerna ligger på hur man lever sitt liv här och nu. Man hade varken hopp om salighet eller rädsla för straff efter döden. Detta är huvudorsaken till sadducéernas skepsis på Jesu tid mot uppståndelsen och livet efter döden – sådana föreställningar fanns inte i Moseböckerna, de enda skrifterna sadducéerna accepterade som auktoritativa” (sid. 6). ”Några gånger finns det dock hopp om att de gudfruktiga så småningom ska befrias från *sheol* (Ps. 49:15-16; 86:13). De gammaltestamentliga författarna beskriver

de gudlösas öde oftast som fördärv eller förintelse (Ps. 1:6; 2:12; Hos. 7:13 mm).”

”Föreställningar om belöning och om dom i *sheol* utvecklades först efter det judiska folkets exil i Babylon på 500-talet före Kristus” (sid. 6-7)

Man får också veta att det under den mellantestamentliga perioden utvecklades en mängd olika föreställningar om livet bortom graven. När vi kommer så långt som till NT ser vi: ”I berättelsen om Lasaros och den rike mannen (Lukas 16:19-31) verkar båda männen befinna sig i *hades*, fast i olika delar” (sid. 7).

Därefter ger han en presentation av olika slutsatser som bibeltolkare dragit utifrån sin egen tolkningsprincip. Det är främst fyra sätt att försöka förstå Bibelns framställning av den gudlöses öde efter döden. Först *Traditionalism*. Till den räknas de som bekänner de gudlösas eviga straff i helvetet. *Universalism* är en idé om att alla människor så småningom kommer att återupprättas och få evigt liv hos Gud. *Konditionalism* står för en tanke om att människosjälens endast är villkorligt odödlig. Det betyder att den vid en viss tidpunkt kommer att upphöra att existera. Slutligen en läroinriktning som han kallar för *Helvetet som en naturlig följd*. Inom denna kategori finns de som menar att helvetet såväl som himlen är ett bevis på Guds kärlek eftersom människan ville leva sitt liv utan Guds gemenskap så får hon göra det också i evigheten.

Baker kommenterar: ”För det andra är det möjligt att tron på själens odödlighet utvecklades som en del av Guds progressiva uppenbarelse, på samma sätt som om tron på ett liv efter detta utvecklades gradvis under Israels tidiga historia” (sid. 32).

Redan när Herren talar med Adam i Edens trädgård klargör han tydligt för honom att den dag han äter av kunskapens träd ska han döden dö (1 Mos. 2:17). Det visste också Eva och efter syndafallet var båda två angelägna att gömma sig för Herren. De var väl medvetna om vad de gjort och resultatet av handlingen, nämligen döden. Det var inte en medvetenhet som utvecklade sig över tiden utan i samma ögonblick de begick synden upptäckte de sin nakenhet (1 Mos. 3:7).

Också Bakers resonemang om sadducéerna kan svårligen anses genomtänkt. Om de trodde Moseböckerna, vilket Baker hävdar, hade de ju den skrift Abraham hänvisar till i sitt samtal med den ”rike mannen” i Lukas kapitel 16. Mannen trodde att ett besök från en död skulle väcka hans bröder, men får veta att ”de har Mose och profeterna”, det är nog.

I sitt samtal med sadducéerna säger Jesus själv i Markus kapitel 12, att stället om törnbusken (2 Mos. 3) är ett bevis för de dödas uppståndelse. Sadducéernas tolkning får underkänt: "*Ni misstar er fullständigt*" säger Jesus (Mark. 12:27).

Bakers förhoppning om att åstadkomma en "välgrundad bibelförankrad dialog bland evangelikala kristna om dessa avgörande teologiska ställningstaganden" förblir tyvärr endast en förhoppning. Han avslutar med att varna för att använda helvetet som en slägga mot människor. Men Herren säger genom profeten: "*Är inte mitt ord som en eld, säger HERREN, och likt en slägga som krossar klippan?*" (Jer.23:29). Predikan om helvetet är ju lagens yttersta konsekvens. Jesus predikar inte om helvetet med modererad finess då han förkunnar straffet för otron och ohörsamheten över Tyrus, Sidon och Kapernaum i Matteus kap. 11. Det är tydligt att då lagen tonas ner blir också evangeliet försvagat och utan innehåll. Baker avslutar med: "Han [Gud] älskar människor, kallar människor och har tagit initiativet till en upprättad relation mellan människor och Gud. Mer än så kan han inte göra" (sid. 40).

Är hela frälsningsverket endast ett relationsinitiativ av en något handlingsförklarad Gud som bara gjort sitt bästa? Den sista biten av detta verk måste då människan utföra! Om det under sådana omständigheter finns ett helvete, då är vår situation ytterst allvarlig. Men Gud vare tack, frälsningsverket är ett fullbordat faktum, med en försonad Gud, inte ett påbörjat verk som vi till en del måste fullborda. Därför kan aposteln säga: "*Ty Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv*" (2 Kor. 5:19). "*Så är nu ingen fördömelse för dem som är i Kristus Jesus*" (Rom. 8:1).

Alvar Svenson

OM EN KRISTEN MÄNNISKAS FRIHET

Martin Luther

Översatt från latin av Josef Svennung 1929.

Språkligt bearbetat och med förord av Göran Agrell

Verbum förlag, Stockholm 2011, 46 sidor

När Martin Luther 1505, tjugotvå år gammal, drabbades av ett fruktansvärt åskväder trodde han att han skulle dö. Samtidigt var han oerhört rädd för den fruktansvärde Guden som han i så fall skulle möta.

I sin ångest vet han inte någon annan att vända sig till än S:t Anna. Femton år senare skriver han denna bok. Han har hunnit avlägga sin doktorsgrad i teologi och blivit en andligt mogen man. Året är 1520.

Samma år fick han motta påvens s.k. bannbulla. Väl medveten om den risk han löpte för sitt liv skrev han förutom denna skrift ytterligare två, nämligen *Till den kristliga adeln av tysk nation om det kristliga ståndets förbättring* och *Om Kyrkans babyloniska fångenskap*.

Om en kristens människas frihet är indelad i tre kapitel. Den första delen handlar om den frihet som den genom tron rättfärdiga människan äger. Likt aposteln kan hon säga: "Är jag inte fri?" Alla hennes synder är förlåtna. I tron har hon frid i sitt samvete. Skuldfri och ingens slav. En sådan människa får ett nytt sinne och en ny ande och vill därmed göra sin nästa allt gott. Hon blir allas slav. Om det handlar kapitel 2. Kapitel 3, som egentligen är ett tillägg som han skrev senare, behandlar frågan om hur den kristna friheten inte ska missbrukas till ett liv i synd. "Genom tron lär vi oss att inse att rättfärdigheten inte ligger i gärningarna. Men gärningar varken kan eller bör saknas, liksom vi ju inte kan existera utan mat och dryck" (sid. 42).

Denna bok får anses vara en pärla i Luthers författarskap och riktar sig till den läskunniga allmänheten i hans samtid, allt enligt förordet.

Påvens förfärliga dom över Luther hindrar honom inte från att frimodigt förkunna både lag och evangelium. Han förmår också uttrycka det utan omskrivningar. Nu har hans fruktan för den vrede Guden vänts i tillit och förtröstan. Då väger påvens dom lätt. Han säger: "Man bör nämligen inte bara predika det ena av Guds ord utan båda. Man bör bära fram både nytt och gammalt ur förrådet, lagens röst likaväl som nådens ord. Lagens röst bör bäras fram för att människorna ska bli förfärade och bringas till kunskap om sina synder... Men man bör inte stanna med detta – det vore ju att såra utan att förbinda, och slå utan att hela... För att lära och uppväcka tron bör man därför också predika ordet om nåden och om den utlovade förlåtelsen – ty utan det ordet är lag, förkrosselse och ånger och allt annat förgäves och läres också förgäves" (sid. 32).

Ett av de mest kända citaten i denna bok lyder: "En kristen människa är den friaste herre över allting och ingenting underdånig. En kristen människa är den tjänstvilligaste tjänare under allting och allting underdånig." Dessa två satser hämtar Luther främst från 1 Kor. 9:19 som säger: "Fri och oberoende av alla har jag gjort mig till allas slav." Vidare

Rom. 13:8: ”Stå inte i skuld till någon, utom i er kärlek till varandra.” Det är främst dessa tankar som sedan utvecklas i boken: hur en kristen människa är två, en ”gammal människa” och en ny. Den gamla människan ska höra lagen, den nya föds och uppehålls av evangelium.

Det är inte överord att kalla denna lilla skrift för en ”pärla”. Den kan mycket väl läsas som andaktsbok med utomordentlig undervisning. En svaghet är översättningen av bibelcitaten. Ett exempel får belysa det. Luther ger en utläggning om den evangeliska predikan och säger: ”Ty att predika Kristus är detsamma som att bespisa, rättfärdiggöra, frigöra och frälsa själen” (sid. 15). Så följer citatet av Rom. 10:4: ”Kristus är slutet på lagen, så att var och en som tror *kan bli rättfärdig*” (kurs. här). I Luthers egen översättning säger versen: *Denn Christus ist des Gesetzes Ende; wer an den glaubet, der ist Gerecht.* (”Kristus är lagens slut, till rättfärdighet för var och en som tror.” SFB). Den som tror på Kristus är redan här rättfärdig genom tron, inte att hon *kan* bli rättfärdig tvärtemot bokens övriga innehåll. Bara ett exempel på hur en svag översättning kan fördunkla budskapet.

Detta förtar dock inte glädjen över att denna bok nu finns tillgänglig och ger sitt bidrag till svar på frågan om var den nådige Guden är att finna.

Alvar Svenson

Gåvoredovisning

1 april – 6 aug. 2012

Till Gunni Anderssons minne, Eva och Rickard Lindmark 500.

Till Magnhild Häggströms minne, Eva och Rickard Lindmark 500.

Bill och Solveig Gunnarsson, Ljungby 500, Anonym 10 000, Roger

Loo, Västerås 500, Lars Isaksson, Huddinge 300, Anonym 500,

Christian och Johanna Ahlskog 80 EUR, Öyvind Edvardsen 500

NOK, Birger Kvilhausgvik, Avaldsnes, 210 NOK.

Varmt tack för era gåvor. Aposteln skriver: *”Den som sår sparsamt ska skörda sparsamt, och den som sår rikligt ska skörda rikligt. Var och en må ge vad han har beslutat sig för i sitt hjärta, inte med olust eller av tvång. Ty Gud älskar en glad givare”* (2 Kor. 9:6-7).

Vädjan om hjälp

- Vi väddar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701

DnB NOR Norge 7877.08.15400

SAMPO Finland 800017-70843747

- Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i föregade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro och historiska fakta om Bibeln*.

- Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan

Tel 0372/30857. E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo

Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård Tel 51617540.

E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no

Biblicums hemsida: www.biblicum.se